

**COALIȚIA CIVICĂ PENTRU ALEGERI LIBERE ȘI CORECTE
ASOCIAȚIA PROMO-LEX**

**Raportul nr. 4
Monitorizarea alegerilor parlamentare din 30 noiembrie 2014**

Perioada de monitorizare: 6 noiembrie – 27 noiembrie 2014

Publicat la 28 noiembrie 2014

Chișinău, 2014

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul Raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri non-profit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație.

Efortul de monitorizare a alegerilor parlamentare din 30 noiembrie 2014 beneficiază de asistență tehnică din partea National Democratic Institute for International Affairs (NDI) și este susținut financiar de către Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare (USAID), National Endowment for Democracy (NED), Consiliul Europei, precum și Fundația Stefan Batory din resursele oferite de Fondul Solidaritate în cadrul Programului “Sprijin pentru Democrație” al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polone. Opiniile exprimate în raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

CUPRINS:

I. REZUMAT

II. CONSTATĂRI

- 1. Prestația organelor electorale**
- 2. Prestația administrației publice**
- 3. Prestația concurenților electorali**
- 4. Incidente electorale**
- 5. Intimidarea alegătorilor și observatorilor**
- 6. Prestația mass-mediei locale și regionale**

III. FINANȚELE CONCURENȚILOR ELECTORALI ÎN CADRUL CAMPANIEI ELECTORALE

- 1. Veniturile declarate ale concurenților electorali**
- 2. Cheltuielile concurenților electorali reflectate în rapoartele financiare**
- 3. Cheltuielile Concurenților Electorali constatate de observatorii Promo-LEX, dar care lipsesc în rapoartele financiare**

IV. RECOMANDĂRI

V. METODOLOGIA DE OBSERVARE A PROMO-LEX

VI. LISTA DE ABREVIERI

I. REZUMAT

Asociația Promo-LEX desfășoară în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte monitorizarea de lungă durată a perioadei electorale în contextul alegerilor parlamentare din 30 noiembrie 2014. Raportul de față acoperă perioada electorală cuprinsă între 6 noiembrie 2014 - 27 noiembrie 2014 și reflectă constatările cu caracter electoral conectate la cadrul juridic corespunzător, care au fost raportate de către observatorii Promo-LEX. În ceea ce privește compartimentul raportării finanțelor concurenților electorali, analiza se bazează pe rapoartele financiare ale partidelor prezentate la CEC și cuprinde perioada electorală începând cu 25 octombrie până la data de 25 noiembrie 2014. Rapoartele financiare ale concurenților electorali au fost conectate cu constatările observatorilor din teritoriu, fiind făcute comparațiile de rigoare.

În perioada monitorizată, CEC a înregistrat încă 4 concurenți electorali, a acceptat cererea de retragere din campania electorală a unui concurent electoral și a solicitat Curții de Apel Chișinău anularea înregistrării concurentului electoral Partidul Politic „Patria”. Curtea de Apel Chișinău a susținut cererea înaintată de CEC. În aceeași perioadă, au fost acreditați 2268 observatori internaționali și naționali, dintre care, 814 din partea Efortului de Monitorizare Promo-LEX. CEC a analizat și s-a expus asupra la 14 contestații din partea concurenților electorali și 2 sesizări din partea organelor de poliție. Observatorii Promo-LEX au raportat anumite deficiențe în funcționarea și veridicitatea datelor Registrului de stat al alegătorilor. CEC a avertizat 8 concurenți electorali cu privire la încălcarea procedurii de depunere a rapoartelor financiare.

Potrivit observatorilor, în cel puțin 336 SV infrastructura și dotarea tehnico-materială nu corespunde prevederilor legislației în vigoare. Menționăm că pentru perioada raportată, problema amenajării locurilor pentru afișajul electoral în cel puțin 514 localități rămîne nerezolvată.

Efortul de monitorizare Promo-LEX, constată că o parte din concurenții electorali desfășoară o campanie dinamică și cu diverse activități de agitație electorală. Astfel, concurenții electorali au utilizat tradiționalele întâlniri cu alegătorii, concertele electorale, distribuirea publicității promoționale, publicitatea stradală și în mass-media, organizarea de activități sportive, acțiunile de salubritate, marșurile auto. Pe de altă parte, utilizarea resurselor administrative în perioada de raportare a fost constatată în cel puțin 23 cazuri la cel puțin 5 concurenți electorali. Potrivit informațiilor observatorilor Promo-LEX, cel puțin 6 concurenți electorali au recurs la cadouri electorale. Perioada monitorizată a fost însoțită de cel puțin 10 incidente electorale.

În perioada de raportare a fost constatat cel puțin un caz de campanie electorală instigatoare și denigratoare, de sorginte anonimă.

Prestația mass-mediei locale și regionale rămîne una activă, reflectînd opinii pozitive și negative în mare parte despre 6 concurenți electorali.

În ce privește raportarea finanțelor concurenților electorali constatăm că 1177 cetățeni au contribuit la fondurile de campanie cu 57674934 lei. Cu toate acestea, concurenții electorali au atins pentru perioada raportată doar maximum 53,34% din plafonul fixat de CEC. Din 26 concurenți electorali 21 au raportat veniturile și cheltuielile la CEC. Majoritatea cheltuielilor raportate de către concurenții electorali au fost pentru publicitate – 96,62% din total. Nici un concurent electoral în perioada de raportare n-a reflectat cheltuieli la capitolele recompense, deplasări și servicii de consultanță. Doar 3 concurenți electorali au raportat cheltuieli pentru retribuirea muncii, servicii de întreținere a sediilor permanente și servicii de comunicații.

II. CONSTATĂRI

1. Prestația organelor electorale

a. Respectarea Programului Calendaristic în perioada de raportare

Conform art.44 alin.3 al Codului Electoral, înregistrarea candidaților la funcția de deputat are loc în decurs de 7 zile de la data primirii actelor de înregistrare. Programul calendaristic întocmit de CEC stabilește data de 6 noiembrie 2014 drept ultima zi de înregistrare a candidaților la funcția de deputat și data de 14 noiembrie ca fiind ultima zi de aprobare a tirajului buletinelor de vot necesar pentru efectuarea votării în fiecare secție de votare. Cu întârziere de 1 zi, CEC l-a înregistrat pe cetățeanul Doga Anatolie în calitate de candidat independent la funcția de deputat. Cu o întârziere de 4 zile, CEC a stabilit tirajul buletinelor de vot.

Conform art.29 alin.12 al Codului Electoral, structurile de conducere ale organelor electorale sunt alese în decursul a 2 zile de la data constituirii BESV. Cel puțin în 13 BESV - Calfa (r. Anenii Noi), Ciulucani, Negureni (ambele din r. Telenеști), Corjeuți, Caracușenii Vechi (ambele din r. Briceni), Recea, Sturzeni, Alexandrești (toate din r. Râșcani), Sărata Galbenă (r. Hîncești), Copăcenii (r. Sîngerei), Căzănești, Vadul Leca (ambele din r. Telenеști), Slobozia Recea (r. Râșcani) structurile de conducere au fost alese cu o întârziere de 1 - 4 zile.

b. Înregistrarea formațiunilor politice și candidaților independenți

În perioada de raportare, CEC a înregistrat 2 formațiuni politice (Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova și Partidul Politic „Pentru Neam și Țară”) și 2 candidați independenți (Pleșca Valeriu și Doga Anatolie), în calitate de concurenți electorali. A fost refuzată înregistrarea candidatului independent – Stamate Petru, pe motivul neacumulării tuturor semnăturilor valabile în susținerea candidaturii acestuia. La data de 22 noiembrie 2014, CEC a acceptat cererea privind retragerea din campania electorală pentru alegerile Parlamentului Republicii Moldova din 30 noiembrie 2014 a concurentului electoral Mișcarea Social-Politică „Ravnopravie”.

La situația din 26 noiembrie 2014, la scrutinul electoral pot participa 25 concurenți electorali (21 formațiuni politice și 4 candidați independenți). Prin comparație, pentru scrutinul din 28 noiembrie 2010 au fost înregistrați 39 concurenți electorali (20 formațiuni electorale și 19 candidați independenți).

c. Observatori naționali și internaționali

În vederea monitorizării alegerilor parlamentare din 30 noiembrie 2014, în perioada de raportare, CEC a acreditat 1154 observatori internaționali și anume: 5 din partea Ambasadei Ungariei în Republica Moldova, 1 din partea Ambasadei Republicii Slovace în Republica Moldova, 278 din partea Biroului OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului, 1 din partea Institutului de Drept European și Drepturile Omului din Republica Kazahstan, 8 din partea Ambasadei Republicii Lituania, 17 din partea Centrului Internațional pentru Studii Electorale din Republica Lituania, 2 din partea Ambasadei Statului Qatar, 676 din partea Adunării Parlamentare a OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului, 9 din partea Fundației Est Europene, 21 din partea „SILBA-Support Initiative for Liberty and Democracy”, 14 din partea Parlamentului European, 3 din partea Ambasadei Germaniei, 6 din partea Senatului Republicii Polone, 8 din partea Ambasadei Poloniei în afara teritoriului RM, 4 din partea Fundației Stefan Batory din Republica Polonă, 3 din partea Ambasadei Turciei, 11 din partea Seimului Republicii Polone, 2 din partea Ambasadei SUA, 1 din partea IRI, 11 din partea Delegației Uniunii Europene, 4 din partea Ambasadei Federației Ruse, 7 din partea Asociației Center for Balcan Strategies din România, 32 din partea Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, 23 din partea Asociației „European Students' Forum” din Regatul Belgiei, 5 din partea Organizației pentru Democrație și Dezvoltare Economică – GUAM;

La fel, CEC a acreditat și 1114 observatori naționali: 1 din partea IRI, 9 din partea Delegației Uniunii Europene, 25 din partea Asociației obștești pentru Apărarea Drepturilor Femeilor „FEMILIA”, 9 din partea Asociației Obștești „Moldova Tânără”, 77 din partea Asociației obștești Institutul pentru Drepturile Omului, 1 din partea Coaliției Nediscriminare”, 814 din partea Asociației obștești „Promo-LEX”, 19 din partea PDM, 31 din partea PP „Patria”, 49 din partea PP Partidul Liberal, 45 din partea PSRM, 3 din partea BE „AMUV”, 31 din partea

Asociației Motivație, 2 din partea Asociației pentru Democrație Participativă „ADEPT” și 14 din partea Institutului Național Democratic.

În perioada de raportare, la demersul Ambasadei Republicii Slovacia, CEC a exclus un observator din partea acestei instituții.

d. Hotărâri CEC

În perioada de raportare, CEC a adoptat mai multe hotărâri printre care:

- Hotărârea privind aprobarea modelului și textului buletinului de vot;
- Hotărârea privind stabilirea ordinii de înscriere a concurenților electorali în buletinul de vot;
- Hotărârea privind acordarea permisiunii pentru alegători de a vota în baza actelor de identitate cu termen de valabilitate expirat.
- Hotărârea privind stabilirea tirajului buletinelor de vot în număr de 3 112 449 exemplare, dintre care 2 403 962 exemplare în limba de stat și 708 487 exemplare în limba rusă;
- Hotărârea privind aprobarea Regulamentului cu privire la Registrul de stat al alegătorilor;
- Hotărârea cu privire la particularitățile participării la votare a alegătorilor care nu au înregistrare la domiciliu sau la reședință. La 24 noiembrie 2014 CEC a stabilit că alegătorii care nu au înregistrare la domiciliu sau la reședință și nu pot face dovada acesteia, pot să-și realizeze dreptul la vot la oricare secție de votare din Republica Moldova, cu depunerea unei declarații privind abținerea de la votarea multiplă. Pe de altă parte, la 4 noiembrie 2014, CEC a dispus ca alegătorii din regiunea transnistreană pot să-și realizeze dreptul de vot pe liste suplimentare doar în 26 SV deja create în cadrul a 10 circumscripții electorale. Comparându-se aceste 2 categorii de alegători, se deduce concluzia că alegătorii din regiunea transnistreană (în număr de 211 329, conform datelor CEC) sunt dezavantajați prin faptul obligării votării doar la 26 SV strict determinate, pe când alegătorii care nu au înregistrare la domiciliu sau la reședință și nu pot face dovada respectivă (în număr de 171 052, conform statisticii CEC) sunt avantajați în mod nejustificat având posibilitatea de a vota la orice SV.
- Hotărârea pentru aprobarea Instrucțiunii privind testarea procedurii de votare cu utilizarea plicului-șablon pentru alegătorii cu dizabilități de vedere, în alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014.

Ținând cont de faptul că deciziile adoptate de CEC ce țin de avantajarea anumitor categorii de alegători în ceea ce privește posibilitatea de a exercita dreptul la vot în condiții preferențiale urmează a fi dezbătut în perioada post-electorală și după caz adoptarea unor modificări a cadrului legal pentru a evita speculațiile politice.

e. Regiunea transnistreană

În vederea asigurării dreptului la vot al alegătorilor din satul Corjova, r. Dubăsari, la 21 noiembrie 2014, CEC a adoptat o hotărâre prin care a transferat secția de votare din satul Corjova, la Primăria satului Cocieri, r. Dubăsari.

f. Modificarea/completarea membrilor CECE

În 3 circumscripții electorale (Anenii Noi, Bălți, Dubăsari), componența nominală a CECE a fost modificată. Aceste modificări s-au datorat inițiativei instanțelor judecătorești (la Anenii Noi, Bălți) și administrației publice locale (la Dubăsari).

g. Contestații/Sesizări soluționate la CEC

În perioada de raportare, CEC a examinat 14 contestații ale concurenților electorali și 2 sesizări a organului de poliție. Pe marginea contestațiilor/sesizărilor înaintate, 8 au fost respinse drept neîntemeiate, 6 au fost admise și 2 sesizări au fost primite pentru informare.

Astfel, contestații au fost depuse de către Mișcarea Populară Antimafie - 3 cazuri, PCRM - 8 cazuri, PDM - 1 caz, PAD - 1 caz, PLDM - 1 caz. Concurenții electorali care au fost vizați în contestații au fost - PLDM (6 cazuri), PDM (4 cazuri), PSRM (2 cazuri), Partidul Politic ”Patrioții Moldovei” (1 caz), PL (1 caz). Obiectul tuturor contestațiilor l-a constituit încălcarea prevederilor legale privind utilizarea resurselor administrative - 6

cazuri, nesuspendarea din funcție - 2 cazuri, plasarea neautorizată a afişelor electorale - 4 cazuri, utilizarea materialelor electorale fără însemnele corespunzătoare - 2 cazuri.

Concurenții care au fost avertizați de către CEC la data admiterii contestațiilor au fost: PL - 1 caz la inițiativa PLDM, PDM - 1 caz la inițiativa PCRM, PLDM - 3 cazuri la inițiativa Mișcării Populare Antimafie și PCRM, PSRM - 1 caz la inițiativa PCRM. Obiectul contestațiilor admise de către CEC, l-a constituit încălcarea prevederilor legale privind utilizarea resurselor administrative: PL - 1 caz, PLDM - 2 cazuri, nesuspendarea din funcție: PDM - 1 caz, plasarea neautorizată a afişelor electorale: PLDM - 1 caz, PSRM - 1 caz.

În perioada de raportare, organele de poliție au depus 2 sesizări împotriva a 2 concurenți electorali. Astfel, la 13 noiembrie 2014, Inspectoratul de poliție Botanica a sesizat CEC asupra faptului amplasării cortului electoral al PSRM pe teritoriul Spitalului Clinic Municipal nr.1, iar la 18 noiembrie 2014, CEC a constatat încălcarea și a avertizat PSRM.

La data 26 noiembrie 2014, IGP a sesizat CEC asupra faptului folosirii de către PP „Patria” în cadrul campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014, a mijloacelor bănești cu proveniență din străinătate, iar în aceeași zi CEC a emis hotărârea, remisă ulterior Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat anularea hotărârii cu privire la înregistrarea PP „Patria” în calitate de concurent electoral. La 27 noiembrie 2014, Curtea de Apel Chișinău a examinat solicitarea CEC și contestația formulată de PP „Patria”. Curtea de Apel Chișinău a acceptat solicitarea CEC și a dispus anularea înregistrării concurentului electoral Partidul Politic „Patria”. Hotărârea motivată nu a fost făcută publică.

h. Avertismente CEC:

În perioada de raportare, CEC a avertizat 8 concurenți electorali (Partidul Politic „Democrația Acasă”, Mișcarea Social-Politică „Ravnopravie”, Partidul Acțiunea Democratică, Partidul Politic „Patrioții Moldovei”, Partidul Politic „Uniunea Centristă din Moldova”, Partidul Politic „Partidul Comunist Reformator din Moldova” și candidații independenți Pleșca Valeriu și Doga Anatolie) cu privire la încălcarea art.38 alin.8 al Codului Electoral - încălcarea termenului de depunere a raportului privind fluxul mijloacelor bănești pe parcursul campaniei electorale.

i. Registrul de stat al alegătorilor

În conformitate cu art. 38¹ alin.2 al Codului Electoral, formarea listelor electorale se face de către CEC în baza Registrului de stat al alegătorilor. Începând cu 13 octombrie 2014, persoanele responsabile de întocmirea, administrarea, transmiterea și actualizarea listelor electorale au primit accesul la Registrul de stat al alegătorilor.

În perioada de raportare, s-au depistat în cel puțin 3 localități - Negrești (r. Strășeni), Crihana (r. Orhei), Sărata Galbenă (r. Hîncești)), includerea persoanelor decedate în Registrul de stat al alegătorilor. La data de 13 noiembrie 2014, în Registrul de stat al alegătorilor în SV nr.2 din s.Cocieri, au fost depistate necorespunderi în ce privește adresa și domiciliul a 1500 de alegători. Potrivit persoanelor intervievate de observatorii Promo-LEX, în localitățile Cușlăuca și Gara Cobîlea (r. Șoldănești), în Registrul de stat al alegătorilor lipsesc câte cel puțin 40 persoane.

În perioada de raportare, cel puțin în 4 circumscripții electorale (Criuleni, Drochia, Ștefan Vodă și Rezina) au fost constatate carențe în ceea ce privește veridicitatea datelor din Registrul de stat al alegătorilor, înscrierea alegătorilor în ordine alfabetică, scrierea numelor alegătorilor fără diacritice și majuscule. Deficiențe ale datelor din Registrul de stat al alegătorilor, și anume includerea repetată a mai multor alegători în Registru au fost constatate și în circumscripțiile electorale din Bălți și Glodeni.

j. Modificarea/completarea membrilor BESV

În perioada de raportare, în cel puțin 60 BESV, a fost modificată componența nominală din partea concurenților electorali (PLDM - 4 persoane, PDM - 12 persoane, PL - 23 persoane, PCRM - 14 persoane, APL - 17 persoane).

În cel puțin 15 BESV a fost modificată componența numerică prin suplینirea membrilor BESV.

k. Asiguarea infrastructurii BESV

Conform p. 5, 7 din Instrucțiunea CEC cu privire la asigurarea infrastructurii secției de votare, la stabilirea localului secției de votare se va da preferință spațiilor aflate la parterul clădirilor, amplasate în locuri publice accesibile, astfel încât să se faciliteze și accesul persoanelor în vârstă și cu dizabilități; în imobilele în care se amenajează spații destinate desfășurării votării trebuie să existe mijloace de comunicații, inclusiv electronice, energie electrică, grup sanitar, mijloace de stingere a incendiilor, marcaje ale căilor de evacuare.

Contrar prevederilor invocate, observatorii Promo-LEX au stabilit neasigurarea cu mobilier pentru cel puțin 297 SV, cu safeuri - 325 SV, cu telefon - 173 SV, cu mijloace antiincendiare - 336 SV, cu agent termic - 98 SV, lipsa conexiunii de internet - 10 SV.

Cel puțin trei SV și anume SV din localitatea Bălășești (r. Sîngerei) și 2 SV din r. Soroca nu întruneau condițiile privind accesul persoanelor cu dizabilități.

Observatorii Promo-LEX au constatat că BESV nr. 3 Chișinău va fi amplasat într-un cort anexat la barul de pe strada Băcioii Noi 14/7. Cortul va fi instalat la data de 28 noiembrie 2014, pînă la acea dată, BESV-ul activează în incinta barului.

În urma unui sondaj telefonic, la 13 noiembrie 2014, observatorii Promo-LEX au stabilit că din 78 SV, care au răspuns la apel, doar 17 SV au fost dotate cu laptopuri. La data de 24 noiembrie, în urma unui alt sondaj telefonic, observatorii Promo-LEX au raportat că din cele 79 de SV care au răspuns la apel, doar 3 SV nu au fost dotate cu laptopuri, în 13 SV nu exista conexiune la internet și în 13 SV nu exista agent termic.

I. Programul de lucru al BESV

Conform p.29 al Regulamentului CEC cu privire la activitatea BESV, orele de audiență ale membrilor biroului electoral al secției de votare se determină de birou prin aprobarea unui program în care să se țină cont de timpul liber al alegătorilor, când aceștia pot solicita informația necesară.

La data de 13 noiembrie 2014, în intervalul 15⁰⁰ - 17⁰⁰ observatorii Promo-LEX au contactat telefonic 229 SV eșantionate de pe tot teritoriul Republicii Moldova. SV eșantionate au fost selectate în felul următor: au fost contactate SV nr.1 și începînd cu SV nr.7 fiecare a 10-a SV din fiecare circumscripție electorală. Conform rezultatelor cercetării, 151 SV nu au răspuns la apel, ceea ce constituie 66 % din nr. total de SV contactate.

La data de 24 noiembrie 2014, în intervalul orelor 15⁰⁰ - 17⁰⁰ observatorii Promo-LEX au contactat telefonic 212 SV eșantionate de pe tot teritoriul Republicii Moldova. SV eșantionate au fost selectate în felul următor: au fost contactate SV nr.2 și începînd cu SV nr.8 fiecare a 10-a SV din fiecare circumscripție electorală. În urma cercetării, s-a constatat că 133 SV nu au răspuns la apel, ceea ce constituie 62,7% din nr. total de SV contactate.

m. Asigurarea protecției datelor cu caracter personal de către BESV

Potrivit art.40 alin.1 al Codului Electoral, listele electorale se fac accesibile în localurile secțiilor de votare, cu 20 de zile înainte de ziua alegerilor. Așa cum listele electorale conțin date cu caracter personal, prelucrarea acestora trebuie desfășurată cu asigurarea protecției datelor.

Conform rapoartelor observatorilor Promo-LEX, nu s-a asigurat protecția datelor cu caracter personal în cel puțin 32 SV. Astfel, listele electorale au fost afișate pe panourile informative ale SV din Zăbriceni, Onești, Bleșteni, Brătușeni, Burlănești, Badragii Vechi, Brînzani, Chetroșica Nouă, Constantinovca, Gordinești, Șofrîncani, Tîrnova, Trinca (toate din r. Edineț), SV 01 Glodeni, Nihoreni (r. Râșcani), Darcauți, Malcăuți, Soloneț, Stoicani, Rudi, Schineni, Nimereuca, SV 03 Soroca (toate din r. Soroca), Ștefănești (r. Ștefan Vodă), Gara Cobîlea (r. Șoldănești), SV 29 Căraclia, Sofievca (toate din r. Taraclia), SV 6 mun. Bălți, SV 3 Telenești, Stoianovca, Cania (toate din r. Cantemir), Grătiești (mun. Chișinău).

n. Desfășurarea acțiunilor de agitație electorală de către membrii BESV sau implicarea acestora în activități de campanie

Conform art.32 alin.7 al Codului Electoral, membrii consiliilor și birourilor electorale nu pot face agitație în favoarea sau în defavoarea persoanelor ce candidează la o funcție publică eligibilă; nu pot să se implice în activități politice în susținerea vreunui din concurenții electorali;

În perioada de raportare, s-a constatat că cel puțin 3 membri din 2 SV și cel puțin 1 membru din 1 CECE au desfășurat acțiuni de agitație electorală. Astfel, la data de 7 noiembrie 2014, Șenchevici Tatiana din cadrul BESV

nr. 269 Sîngera, mun. Chişinău, a distribuit ziare, broşuri şi alte materiale de agitaţie electorală în folosul PSRM. La data de 14 noiembrie 2014, Daniela Surgiu din cadrul BESV nr.13 Fetiţa (Cimişlia) a făcut agitaţie electorală în favoarea PDM în Gura Gabenei (r. Cimişlia). La data de 22 noiembrie 2014, Sergiu Iordan, vicepreşedintele CECE Bălţi a participat la forumul PDM. Domnul Iordan purta eşarfa cu simbolica partidului PDM, la fel, el a înmînat personal carnete de membru noilor membri de partid.

2. Prestaţia administraţiei publice

a. Transmiterea listelor electorale către BESV

Potrivit art.39 alin.9 al Codului Electoral, listele electorale se transmit de către Comisia Electorală Centrală autorităţilor administraţiei publice locale/misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare cu cel puţin 22 de zile înainte de ziua alegerilor, în 3 exemplare oficiale, ştampilate şi cu alte semne de protecţie pe fiecare pagină, două exemplare ale listelor se transmit imediat biroului electoral al secţiei de votare, iar un exemplar se păstrează la primărie/misiunea diplomatică sau oficiul consular.

În cel puţin 89 localităţi, listele electorale au fost transmise de către APL la BESV cu întârziere de o zi, în cel puţin 29 localităţi cu o întârziere de 2 zile, 10 localităţi cu o întârziere de 3 zile, în 1 localitate cu o întârziere de 5 zile, în 4 localităţi cu o întârziere de 8 zile.

b. Asigurarea minimă a locurilor pentru afişaj electoral şi localurilor de întâlnire cu alegătorii

Potrivit art. 47 alin.7 al Codului Electoral, autorităţile administraţiei publice locale sunt obligate ca, în termen de 3 zile de la data începerii perioadei electorale, să stabilească şi să garanteze un minim de locuri speciale de afişaj electoral, un minim de localuri pentru desfăşurarea întâlnirilor cu alegătorii, afişând imediat deciziile (dispoziţiile) respective la sediul acestor autorităţi.

Contrar acestor prevederi, în cel puţin 409 localităţi APL nu au amenajat locuri pentru afişaj electoral, şi în cel puţin 514 de localităţi s-a constatat că spaţiile oferite pentru afişaj electoral sunt insuficiente.

3. Prestaţia concurenţilor electorali

a. Modificarea listelor de candidaţi la funcţia de deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Conform art.46 alin.6 al Codului Electoral, concurentul electoral poate să opereze orice modificări în listele de candidaţi dar nu mai târziu de 7 zile pînă la ziua alegerilor.

În perioada de raportare, au fost constatate 17 hotărâri avînd drept scop modificarea listelor de candidaţi la funcţia de deputat în Parlamentul Republicii Moldova. Lista de candidaţi a fost modificată de către PPCD - 1 caz, Partidul Verde Ecologist - 1 caz, Partidul Politic „Democraţia Acasă” - 2 cazuri, PNL - 2 cazuri, PCRM - 1 caz, Mişcarea Populară Antimafie - 1 caz, Partidul Politic „Patria” - 1 caz, PL - 2 cazuri, Blocul electoral „AMUV” - 3 cazuri, PLR - 3 cazuri, PDM - 2 cazuri, PLDM - 3 cazuri, PAD - 1 caz, Partidul Politic „Partidul Comunist Reformat din Moldova” - 1 caz, PP „Partidul Forţa Poporului” - 1 caz, PP „Pentru Neam şi Ţară” - 1 caz.

b. Utilizarea resurselor administrative

Codul bunelor practici al Comisiei de la Veneţia prescrie egalitate strictă în utilizarea de către concurenţii electorali a mijloacelor publice în scopuri electorale. Egalitate „strictă” înseamnă tratamentul egal al partidelor politice, indiferent de actuala lor reprezentare în Parlament sau de susţinerea din partea electoratului. De asemenea, conform art.47, alin.6 al Codului Electoral, în campaniile electorale, candidaţii nu pot folosi mijloacele şi bunurile publice (resursele administrative), iar autorităţile/instituţiile publice şi cele asimilate acestora nu pot transmite/acorda concurenţilor electorali bunuri publice sau alte favoruri decât în bază de contract, în condiţii de egalitate pentru toţi concurenţii electorali.

Contrar acestor standarde, observatorii Promo-LEX au constatat cel puţin 23 cazuri care pot fi apreciate drept utilizare a resurselor administrative.

Utilizarea localurilor publice

De către observatorii Promo-LEX au fost constatate 2 cazuri de utilizare a localurilor publice în favoarea concurentului electoral PDM. Astfel, primarul din c. Șofrîncani și primarul din c. Constantinovca (ambele din r. Edineț) au permis instalarea unui banner PDM pe clădirea primăriei.

Pe de altă parte, potrivit Hotărârii CEC nr.2975 din 19 noiembrie 2014, a fost stabilit faptul amplasării unui banner PLDM pe sediul primăriei Vatra.

Utilizarea mijloacelor de transport de serviciu

Candidații PDM au utilizat în cel puțin în 3 cazuri automobilul de serviciu în campania electorală. În perioada de raportare, automobilele de serviciu ale candidaților PDM au fost depistate la întâlnirile cu alegătorii în r. Căușeni, r. Edineț, Bahmut (r. Călărași).

Candidații PLDM au utilizat în cel puțin 10 cazuri automobilul de serviciu în campania electorală. Automobilele de serviciu ale candidaților PLDM au fost observate la întâlnirile cu alegătorii în or. Briceni, Cotelea, Pererîta (toate din r. Briceni), or. Orhei, Ciocîlteni, Fiodorovca (toate din r. Orhei), r. Cimișlia, mun. Bălți, r. Strășeni, Varnița (r. Anenii Noi).

Cîte un caz de utilizare a automobilului de serviciu în campania electorală a fost depistat și la PL - Dubăsari Vechi (r. Criuleni), PP Renaștere – r. Ocnița, PCRM – r. Căușeni.

Utilizarea funcției publice

În perioada de raportare, s-a depistat în 4 localități (Cimișlia, Ialoveni, Edineț, Dondușeni) multiple cazuri de desfășurare a acțiunilor de agitație electorală, în timpul orelor de lucru, de către angajați/funcționari publici în favoarea PDM. Instituțiile a căror angajați/funcționari au făcut agitație electorală pentru PDM sunt Întreprinderea Silvo-Cinegetică din Cimișlia, "Cimișlia GAZ" SRL, Oficiul forței de muncă Cimișlia, Consiliul Raional Ialoveni, DGASPF Ialoveni, Consiliul Raional Edineț, Primăria Edineț, "Edineț Gaz" SRL, Agenția Forței de muncă Dondușeni, SEDP Dondușeni.

În Cășunca (Florești), s-a constatat un caz de desfășurare a acțiunilor de agitație electorală, în timpul orelor de lucru, de către un funcționar public în favoarea PCRM. Astfel, începînd cu 11 noiembrie 2014, zilnic primarul Paulina Ciupac a distribuit materiale de publicitate electorală tuturor cetățenilor care vizitează primăria.

c. Agitație electorală

În perioada de raportare, observatorii Promo-LEX au constatat următoarele tipuri de activități de agitație electorală: întâlniri cu alegătorii, concerte electorale, film electoral, discoteci electorale, lansarea campaniilor electorale, activități sportive, inaugurarea obiectelor de menire socială, acțiuni de tip „de la ușă la ușă”, acțiuni de tip ”FlashMob”, proteste electorale, marșuri electorale, corturi cu publicitate electorală, distribuirea de publicitate promoțională, publicitate stradală, utilizarea imaginii persoanelor notorii.

Cel puțin 4 concurenți electorali PDM, PLDM, PSRM, PL au organizat activități de agitație electorală peste hotarele țării (întîlniri cu alegătorii, concerte).

Întîlniri cu alegătorii

Întîlniri cu caracter electoral au fost desfășurate de către următorii concurenți electorali: PLDM – 77 întruniri; PDM – 53 întruniri; PCRM – 28 întruniri; PSRM – 22 întruniri; PP „Patria” – 17 întruniri; PL – 14 întruniri; PLR – 6 întruniri; BE „AMUV” – în cel puțin 5 localități; PP „Renaștere” - în cel puțin 2 localități; PP PFP – 2 întruniri; PP „Patrioții Moldovei” – în cel puțin 1 localitate.

Concerte electorale

Concerte electorale au fost organizate de către următorii concurenți electorali: **PDM** – cel puțin 28 concerte; **PLDM** – cel puțin 60 concerte; **PL** - cel puțin 5 concerte; **PCRM** – cel puțin 4 concerte; **PLR** – cel puțin 3 concerte; **PP „Patria”** – cel puțin 3 concerte; **PSRM** - cel puțin 1 concert.

Film electoral

La întrunirile cu alegătorii, s-a constatat un caz de vizionare a filmului electoral a PCRM la Criuleni.

Discoteci electorale

În perioada de raportare, s-au depistat 5 cazuri de organizare a discotecilor în scop electoral din partea concurentului electoral PDM (în 3 localități) și PLDM (în 2 localități).

Lansarea campaniilor electorale

În perioada de raportare, conform constatărilor observatorilor Promo-LEX, PDM și-a lansat campania electorală în 2 localități (9 noiembrie 2014 în Sîngerei și 22 noiembrie în Bălți).

Activități sportive cu caracter electoral

În calitate de acțiuni de agitație electorală, în Cimișlia, la data de 16 noiembrie 2014, PL a organizat un meci de fotbal.

Inaugurarea obiectivelor de menire socială

În perioada de raportare, cel puțin 4 concurenți electorali au participat la inaugurarea obiectivelor de menire socială în cel puțin 17 localități, desfășurând acțiuni de agitație electorală.

Astfel, PLDM a participat la inaugurarea Centrului Perinatal Orhei, edificiului primăriei și a complexului sportiv din Zagarancea (Ungheni), Școlii sportive din Criuleni, Sectorului de Poliție din Bulboacă (Anenii Noi), monumentului în memoria lui D. Matcovschi, cantinei "Concordia", stadionului din Ungheni.

Partidul "Patria" a participat în or. Șoldănești, la inaugurarea monumentului în memoria ostașilor căzuți în Afganistan.

PDM a inaugurat conectarea sistemului de gazificare a liceului din Cuizăuca (Rezina).

PLR a participat la lansarea Proiectului: „Instalarea europubelelor (tomberoanelor) în comuna Tuzara”.

PL a inaugurat monumente în memoria victimelor regimului comunist în 9 localități: Hârcești (Ungheni), Rădeni (Călărași), Slobozia Mare și Văleni (ambele Cahul), Ignăței (Rezina), Selemet (Cimișlia), Sociteni (Ialoveni), Nicoreni (Drochia), Sîngera (Chișinău).

Acțiuni de tip "de la ușă la ușă"

Acțiuni de tip "de la ușă la ușă" au fost desfășurate de către PLDM (în cel puțin 6 localități), PCRM (în cel puțin 2 localități), PL (în cel puțin 1 localitate), PDM (în cel puțin 9 localități), PPCD (în cel puțin 1 localitate), PP „Patria” (în cel puțin 1 localitate).

Acțiuni de salubritate

La data de 15 noiembrie 2014, în Grătiești (Chișinău), PLDM a desfășurat acțiuni de salubritate.

Flashmob

La data de 18 noiembrie 2014, la Chișinău, PPRM a organizat o acțiune de tip "Flashmob".

Proteste electorale

La 10 și 17 noiembrie 2014, la Chișinău, PPRM a organizat proteste împotriva actualei conduceri a RM.

Marșuri electorale auto

În perioada de raportare, 4 concurenți electorali au desfășurat marșuri electorale cu implicarea autoturismelor în 9 localități. Astfel PCRM a organizat marșuri electorale în 7 localități, PSRM - în 4 localități, PDM - în 1 localitate, PL - în 1 localitate.

Corturi electorale

În perioada de raportare, au fost constatate amplasarea corturilor cu publicitate electorală în mun.Chișinău (PSRM, PPRM), Trușeni mun.Chișinău (PLDM), Sîngera mun.Chișinău (PSRM), Basarabeasca (PSRM), Orhei (PSRM, PL), Ungheni (PDM), Anenii Noi (PDM), Criuleni (PDM), Costești r.Ialoveni (PLDM), Ialoveni (PSRM).

Distribuirea pliantelor și obiectelor de publicitate promoțională către alegători

În perioada de raportare, de către observatorii Promo-LEX au fost constatate distribuiri ale materialelor promoționale de partid din partea a 8 concurenți electorali.

Astfel, PLDM a distribuit ziarul „Stejarul” și broșuri în Cornești (Ungheni), Șoldănești, Șișcani (Nisporeni), Costești (Ialoveni), breloace cu lanternă, brățări cu sigla partidului în Trușeni (Chișinău), Chișinău, broșuri PLDM, asemănătoare pașapoartelor biometrice - numite „PAȘAPORTUL TĂU ÎN VIITOR” în Cuhureștii de Jos (Florești).

PCRM a distribuit ziarul „Comunistul” în Grătiești (Chișinău), Plop (Dondușeni), Drochia, Chișinău, Glodeni, Dubăsarii Vechi (Criuleni).

PSRM a distribuit ziarul „Socialiștii” în Orhei, Clișova (Orhei), Biliceni Noi (Șingerei), Sîngera (Chișinău), Chișinău, Râșcani, Tătăraști (Strășeni), a distribuit calendare cu sigla partidului în Chișinău și Râșcani.

PP „Renaștere” a distribuit „Revista Renaștere” în Basarabeasca.

PDM a distribuit ziarul „Vocea Moldovei” în Ungheni, Plop (Dondușeni), Șoldănești, Pănășești (Strășeni), pliante și broșuri în Chișinău.

PP „Patria” a distribuit ziarul „Puterea e în adevăr” în Criuleni, Iserlia (Basarabeasca).

PPCD a distribuit cărți „Planul Roșca” în Șoldănești, Chișinău, Cahul, Ungheni, Orhei.

PL a distribuit tricouri, chipiuri, rulete, brățări, stilouri cu sigla partidului în Țareuca și Ghiduleni (Rezina), pliante, calendare, stilouri cu sigla partidului în Dubăsarii Vechi (Criuleni) și Chișinău și broșuri, calendare, brelocuri cu sigla partidului în Sîngera (Chișinău).

Campanii anonime cu conotație electorală

La data de 13 noiembrie 2014, în Chișinău, pe str. P. Zadnipru 16, au fost observate postere anonime cu mesaj provocator „EUROPEAN PROPRIETY, ПРЕВРАЩЕНИЕ В ЕВРОКОЛОНИЮ РУМЫНИИ”. În perioada de raportare, au fost depistate distribuirea ziarului SFN, fără însemnele corespunzătoare cu articole defăimătoare la adresa conducerii RM, a PCRM și în favoarea PSRM.

Publicitate stradală

Observatorii Promo-LEX au identificat publicitate stradală în favoarea concurenților electorali în localitățile din Republica Moldova după cum urmează în tabelul de mai jos:

Tabelul 1. Publicitate stradală

Concurentul electoral	Billboard Localități	Banner Localități	City- lights Localități	Poster Localități	Publicitate în locuri neautorizate / Localități
PDM	20	59	1	107	80
PLDM	8	113	-	128	116
PCRM	1	5	1	43	29
PSRM	11	11	1	50	40
PL	16	23	2	13	16
PP „Patria”	2	12	1	10	10
PP RM	-	-	-	15	4

BE „AMUV”	-	1	-	4	1
PLR	5	3	1	11	5
PP MPA	-	-	-	4	1
PFP	1	2	1	2	3
PP „Renaștere”	3	-	1	-	1
PPCR	-	-	-	1	1
PP „Patrioții Moldovei”	-	1	-	-	-
PNL	1	-	-	1	-
PPCD	-	-	-	2	-

Utilizarea imaginilor persoanelor notorii

În perioada de raportare, au fost constatate cazuri de utilizare a imaginii persoanelor notorii de către un concurent electoral în materialele de agitație electorală. Astfel, au fost constatate mai multe billboarduri și alte materiale promoționale ale PSRM cu utilizarea imaginii Președintelui Federației Ruse V. Putin. La fel și imaginea Patriarhului Rus.

d. Cadouri electorale

Conform art.38 alin.7 Cod Electoral, concurenților electorali li se interzice să propună alegătorilor bani, cadouri, să distribuie fără plată bunuri materiale, inclusiv din ajutoarele umanitare sau din alte acțiuni de binefacere. Potrivit art. 181¹ Cod Penal, „oferirea sau darea de bani, bunuri, servicii ori de alte foloase în scopul determinării alegătorului să își exercite drepturile sale electorale într-un anumit mod în cadrul alegerilor parlamentare, locale ori în cadrul referendumului se pedepsește. În categoria noțiunii de bunuri sînt incluse și băuturile alcoolice, produsele din tutun și produsele alimentare.”

În perioada de monitorizare, 6 concurenți electorali au oferit alegătorilor bani și cadouri.

Simpatizanții PDM, la 9 noiembrie 2014, au organizat în Căușeni o discotecă pentru tineri, unde la fiecare persoană care avea un flyer al partidului, se oferea o sticlă de băutură răcoritoare și 50 ml de divin. La 9 noiembrie 2014, în Gordineștii Noi (Edineț), reprezentanții PDM au acordat vârstnicilor și persoanelor vulnerabile plapume, ceasuri de perete și fețe de masă. La 10 noiembrie 2014, în Edineț, PDM a donat familiilor social vulnerabile 70 plapume. La 14 noiembrie 2014, în Rezina, PDM a donat 35 geți. La 17 noiembrie 2014, în Orhei, PDM a instalat mese pentru șah și bănci, cu sigla partidului. La data de 20 noiembrie 2014, în Chișinău, în cadrul acțiunii „de la ușă la ușă” reprezentanții PDM au distribuit ciocolate cu sigla partidului.

La 11 noiembrie 2014, în Ocnîța, în cadrul întâlnirii cu alegătorii, Vladimir Voronin, candidatul PCRM, a înmănat conducerii raionului 8 ceasuri de mână.

PLDM, la 8 noiembrie 2014, în Cotelea (Briceni) a donat 10 000 lei pentru reparația bisericii din sat. PLDM, la 9 noiembrie 2014, în Leova, în cadrul Festivalului Regional "Ecoul de la Baștină" a oferit un premiu bănesc în valoare de 500 lei pentru locul premiant. La 24 noiembrie 2014, în Șipca (Șoldănești) Vlad Filat, candidatul PLDM, a făcut donație la grădinița din sat jucării, 12 paturi etajate în 3 nivele, 36 canapele, 36 plapume, 4 dulapuri cu 5 secții, 10 mese, 40 scaune.

PL a inaugurat din cont propriu mai multe monumente în memoria victimelor regimului comunist în Rădeni (Călărași) - costul de 10 000 lei, Slobozia Mare (Cahul) – 8 000 lei, Văleni (Cahul) – 8 000. La data de 16 noiembrie 2014 în Cimișlia, PL a organizat competiția de fotbal „Cupa lui Mihai Ghimpu”, la care au fost oferite premii bănești pentru locul I - 400 lei, loc. II - 300 lei, pentru loc. III - 200 lei, în total - 1800 lei.

PSRM, la data de 19 noiembrie 2014, în incinta Liceului „Cantemir” or. Râșcani, a distribuit cartele Modcell.

PPRM, la data de 18 noiembrie 2014, la Chișinău, a organizat un eveniment de degustare a produselor autohtone.

e. Implicarea bisericii și utilizarea imaginii cultelor religioase în campanie

În perioada de raportare, au fost depistate cazuri de implicare a bisericii în campania electorală. Astfel, preotul Constantin, care s-a prezentat ca fiind preot în cadrul Mitropoliei Basarabiei, din satul Stația Rediul-Mare (Ocnița), a colectat semnături în susținerea PLDM, pe motiv că ar fi primit promisiuni de la candidatul PLDM Chiril Lucinschi că va contribui cu sume bănești pentru construcția bisericii în sat.

Observatorii Promo-LEX au depistat materiale de agitație electorală sub forma icoanelor pe verso-ul cărora sunt felicitări din partea PLDM. Astfel de cazuri au fost identificate în Orhei, Selemet (Cimișlia), Trușeni (Chișinău), Nisporeni, Hlina (Briceni).

În Chișinău, s-a constatat cazuri de utilizare a imaginii bisericii ortodoxe în literatura de partid a PSRM (Ziarul „Socialiștii”, broșuri). În ziarul Panorama, ediția din noiembrie a PP „Patria”, a fost utilizată imaginea bisericii ortodoxe.

4. Incidente electorale

În perioada de raportare, s-au constatat cel puțin 4 incidente electorale cu aplicarea violenței fizice, 4 - cu aplicarea violenței verbale, 2 incidente de vandalizare a sediului concurentului electoral, 1 incident de debranșare a localității de la energia electrică pe motiv electoral, cazuri de acordare de bani către alegători.

La 8 noiembrie 2014, în Pivniceni (Dondușeni) reprezentanții PDM în cadrul participării la Hramul satului au fost provocați de către localnici, conflictul degenerând în bătăie, fiind necesară intervenția poliției. 2 cazuri de atac verbal și fizic asupra candidatului PL, Violeta Roșca, au fost înregistrate în Zgurița și Pelenia (ambele Drochia). În ambele cazuri au fost întocmite procese verbale de către organele de poliție.

La 8 noiembrie 2014, în Băcioi (Chișinău), în cadrul întrunirii candidatului PL, Chiperi Vera, cu alegătorii, 15 simpatizanți ai PDM au scandat cuvinte de amenințare cu răfuială fizică în adresa primarului Vitalie Șalari, membru PL. La 13 noiembrie 2014, în Dubăsarii Vechi (Criuleni), în timpul întrunirii membrilor PDM cu alegătorii, MPA împreună cu Sergiu Mocanu au atacat verbal membrii PDM. La 14 noiembrie 2014, în Călărași, în cadrul întâlnirii cu alegătorii, liderul PSRM, Igor Dodon a fost atacat verbal de către Valeriu Rusu, membru PCRM. La 15 noiembrie 2014, în Naslavcea (Ocnița) în cadrul întâlnirii cu alegătorii, reprezentanții PDM au fost atacați verbal de către Reabco Tatiana, consilier raional, membru PCRM.

La 8 noiembrie 2014, în Drochia, de către persoane neidentificate a fost vandalizată ușa OT PL. La data de 22 noiembrie 2014, în Criuleni, de către persoane neidentificate a fost forțată ușa sediului PP „Patria”, fiind sustrate registrele cu datele membrilor de partid și sterse informații din calculator.

La 9 noiembrie 2014, com. Cosăuți (Soroca) a fost debranșată pe o perioadă de 4 ore, de la curentul electric, din cauza necesității reprezentanților PLDM de a instala un banner.

În perioada de raportare, în Bălți, Edineț și Varnița (Anenii Noi) s-a constatat că în în cutiile poștale a mai multor locuitori au fost puse ziare „Puterea e în adevăr”, pe care erau capsate câte o bancnotă de 100 de lei. Față de acest incident, candidatul PP „Patria” - Renato Usatîi a menționat că este o înscenare din partea altor concurenți electorali.

La data de 21 noiembrie 2014, în Varvareuca (Florești), membrii PDM Valentina Buliga și Svetlana Rusu, director CMF raionul Florești, au fost agresate de către localnicul Dumitru Cenei. Conflictul a fost aplanat cu susținerea locuitorilor din comunitate.

5. Intimidarea alegătorilor

În perioada de raportare, au fost constatate cel puțin 5 cazuri de intimidare a alegătorilor.

La 7 noiembrie 2014, în Sîngerei, din cauza aderării fiicei la PLDM, Maria Frolov, angajata oficiului poștal, a fost amenințată cu concedierea de către candidatul PDM Brașovschi Gheorghe. Situații similare au fost depistate și în privința altor angajați ai oficiului poștal.

La 12 noiembrie 2014, în Bădragii Vechi (Edineț), reprezentantul PDM, Galina Mosoric a dat indicații unui angajat al Spitalului psihoneurologic Brînzei să aducă 10 persoane care vor vota pentru PDM, specificîndu-i că în caz contrar va avea probleme la serviciu.

La 13 noiembrie 2014, în Chișinău, studenții Colegiului Ecologic au fost obligați să participe la întrunirea cu reprezentanții PP „Patria”.

La data de 12 noiembrie și 25 noiembrie 2014, în Varnița (Anenii Noi), 2 polițiști au forțat un cetățean să scoată drapelul și bannerul PL de pe frontonul propriei case.

Intimidarea Observatorilor

În perioada de raportare, a fost identificat și un caz de intimidare a observatorului ”Promo-LEX”. La 9 noiembrie 2014, în Șoldănești, în cadrul inaugurării monumentului în memoria ostașilor căzuți în Afganistan, reprezentanții Partidului „Patria” au atacat verbal și fizic observatorul Promo-LEX.

6. Prestația mass-mediei locale și regionale

Conform art.64, alin.1 al Codului Electoral, în cadrul tuturor programelor sale, în vederea reflectării alegerilor, radiodifuzorii și mijloacele scrise de informare în masă fondate de autorități publice au obligația de a respecta principiile de echitate, responsabilitate, echilibru și imparțialitate.

În cel puțin 36 de ziare din 31 de localități au fost depistate materiale ce favorizează ori defăimează concurenții electorali.

Cel puțin 123 de materiale erau în favoarea și 4 în defavoarea PDM, 85 materiale în favoarea și 21 în defavoarea PLDM, 28 materiale în favoarea și 1 în defavoarea PL, 10 materiale în favoarea și 1 în defavoarea PCRM, 12 materiale în favoarea și 1 în defavoarea PSRM, 57 materiale în favoarea PP „Patria”, 4 materiale în favoarea partidului politic PFP, 5 materiale în favoarea și 2 în defavoarea partidului politic PLR, 3 materiale în favoarea PP „Renaștere”, 1 material în defavoarea concurentului electoral BE „AMUV”.

Observatorii Promo-LEX au raportat că printre radiodifuzorii care difuzează publicitate electorală a PLDM se află Radio-Orhei, Radio Prim, TV Prim, TV Elita; PDM - Radio Prim, TV Prim, TV Elita, Radio-Orhei; PL - Radio Prim, TV Prim, TV Elita; PSRM - Radio Prim, TV Prim.

În perioada de raportare, s-a constatat că Bas TV a difuzat cel puțin câte o emisiune ce a favorizat PLDM, PDM, PCRM, PSRM, PP „Patria”, BE „AMUV”, PP „Renaștere”, PP „Patrioții Moldovei”, PVE, MPA; TV Drochia a difuzat cel puțin câte o emisiune ce a favorizat PLDM, PDM, PL, PCRM; PSRM; TV Prim a difuzat cel puțin câte o emisiune ce a favorizat PLDM, PDM, PSRM, PP „Patria”, PPRM, PDA, TV Elita a difuzat cel puțin câte o emisiune ce a favorizat PLDM, PD, PL, PP „Patria”, PFP, TSV a difuzat cel puțin câte o emisiune ce a favorizat PDM, PL, PCRM, PSRM, BE „AMUV”, Pervii Prednistrovskii a difuzat cel puțin câte o emisiune ce a favorizat PCRM, PSRM și a difuzat cel puțin câte o emisiune ce a defavorizat PLDM, PDM, PCRM.

III. FINANȚELE CONCURENȚILOR ELECTORALI ÎN CADRUL CAMPANIEI ELECTORALE

Potrivit art. 38, alin. 8, în campania electorală, CE au obligația de a prezenta o dată la două săptămâni, organelor electorale respective rapoarte financiare, care trebuie să conțină informații referitoare la venituri și cheltuieli conform destinației.

Pentru perioada de raportare, din cei 26 CE 21 au depus rapoarte financiare. 18 CE au depus 2 rapoarte financiare, 3 CE au depus câte un raport financiar. Dintre aceștia, 15 au raportat venituri și cheltuieli pentru perioada 24 octombrie – 20 noiembrie 2014, 1 CE (PP „Patria”) a raportat pentru perioada 25 octombrie – 23 noiembrie 2014, 1 CE (PVE) a raportat pentru perioada 28 octombrie – 24 noiembrie 2014, 1 CE (CI Oleg Cernei) a raportat pentru perioada 29 octombrie – 25 noiembrie 2014, 1 CE (PP PNT) a raportat pentru perioada 6 – 19 noiembrie 2014, 1 CE (PDA) a raportat pentru perioada 7 – 20 noiembrie 2014, 1 CE (PAD) a raportat pentru perioada 8 – 23 noiembrie 2014. În perioada de monitorizare, doi CE au prezentat venituri de 0 lei. 5 CE (CI Doga Anatolie, CI Pleșca Valeriu, CI Oleg Brega, PP “Patrioții Moldovei”, PP “Uniunea Centristă din Moldova”) nu au prezentat nici un raport financiar.

1. Veniturile declarate ale Concurenților Electorali (CE)

Conform rapoartelor săptămânale privind volumul contribuțiilor primite de concurenții electorali în perioada 24 octombrie – 27 noiembrie, din cei 26 concurenți electorali, 19 au indicat sume ale donațiilor virate în contul “Fond Electoral”. Volumul total al veniturilor declarate de către acești CE, pentru perioada 24 octombrie - 25 noiembrie 2014 este de 57 786 679 lei. Adicional, soldul total rămas din rulajele precedente, este de 5 172 502 lei. Veniturile acumulate în perioada de raportare sunt compuse din donațiile a 1118 persoane fizice în sumă totală de 42 510 137 lei, contribuțiile a 4 persoane juridice în favoarea a 4 CE în sumă de 9 455 000 lei, din care 3 donații în sumă de 21 000 lei și o donație în sumă totală de 9 434 000 lei virată din contul unui partid politic în fondul electoral, 70 cotizații de membru în favoarea unui concurent electoral în sumă de 5 796 549 lei și un credit fără dobândă acordat din partea Ministerului Finanțelor al RM în sumă de 25 000 lei. (fig.1.1)

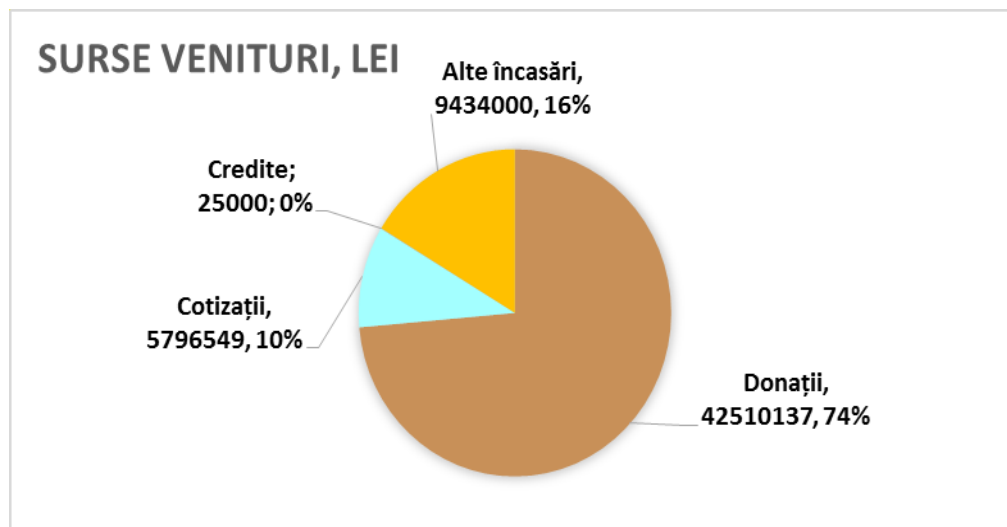

Fig.1.1 Sursele veniturilor concurenților electorali

Veniturile indicate de PDM sunt de 19 842 100 lei, PLDM – 19 138 000 lei, PP “Patria” – 7 192 000 lei, PSRM – 5 796 549 lei, PCRM – 2 376 388 lei, PL – 1 202 000 lei, PLR – 983 500 lei, PPRM – 477 200 lei, PP “Renaștere” – 249 400 lei, BE “AMUV” – 110 467 lei, MPA – 153 100, PFP – 50 000 lei, PPCD – 31 400 lei, PNL – 13 700 lei, PP PCR – 5 780 lei, CI Oleg Cernei – 109 045 lei, CI Doga Anatolie – 25 000 lei, CI Pleșca Valeriu – 20 000 lei, PAD – 16 000 lei, PVE – 2 700 lei (fig. 1.2).

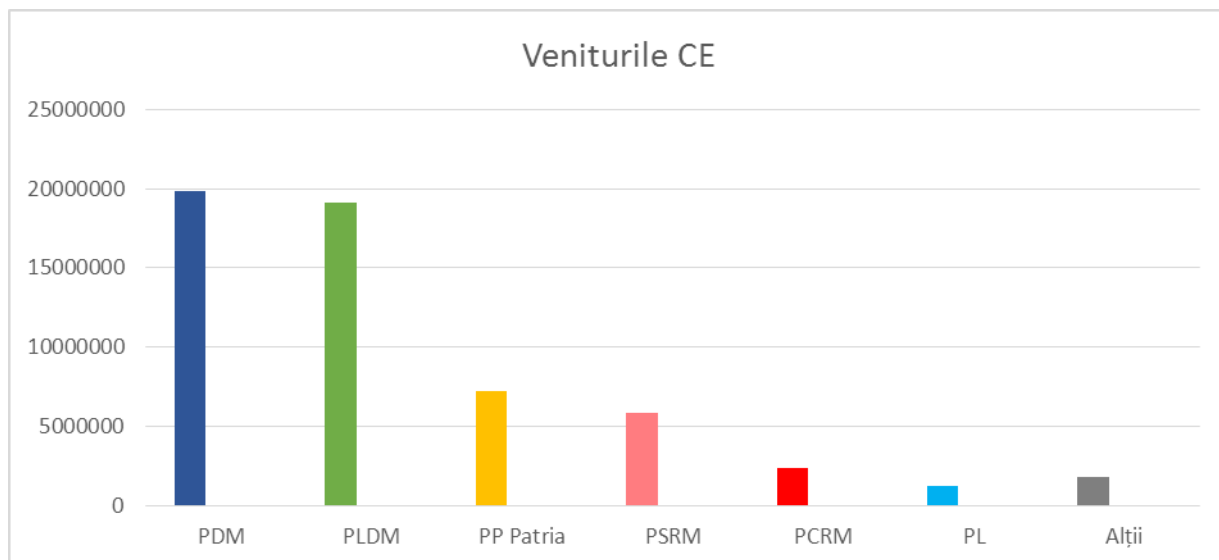

Figura 1.2 Veniturile concurenților electorali

Până la data de 23 noiembrie 2014, potrivit rapoartelor financiare, PDM a utilizat 53,34 % din plafonul maxim stabilit de CEC, PLDM – 53,27%, PP „Patria” – 19,72%, PSRM – 13,88%, PLR – 7,02%, PCRM – 5,91%, PL – 2,19%, ceilalți – 4,20%. (fig. 1.3)

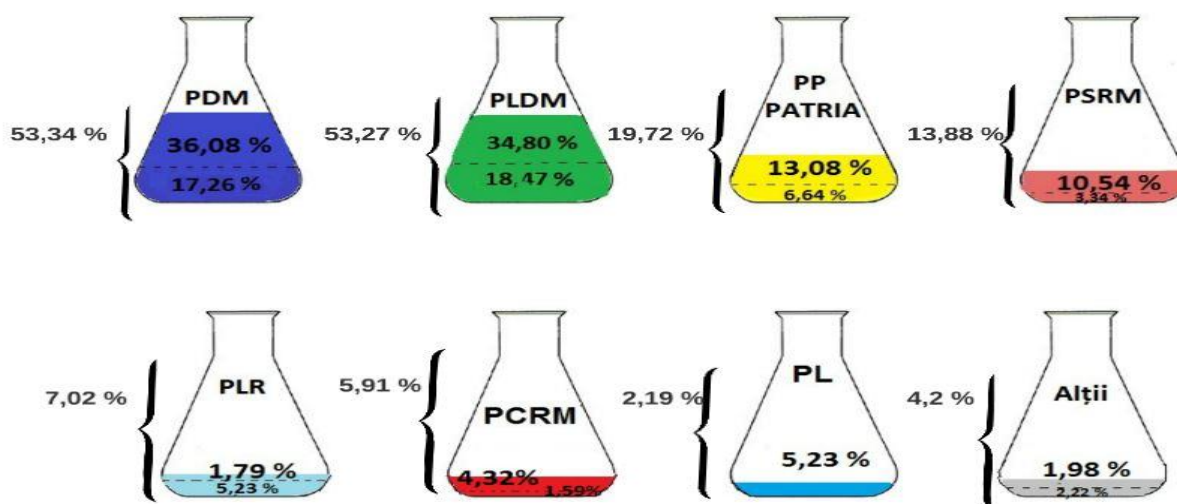

Figura 1.3 Pondere totală a veniturilor din plafonul maxim stabilit de 55 mln. lei

Pentru perioada dată, conform analizei efortului de monitorizare Promo-LEX, au fost stabilite 4 categorii de venituri: “foarte mari” – peste 1 mln lei: (PDM – 1 persoană; PP “Patria” – 2 persoane); “mari” – de la 100 mii până la 1 mln lei: (PLDM – 52 persoane; PP “Patria” – 15 persoane; PLR – 5 persoane; PSRM – 1 persoană; PCRM – 1 persoană; PL – 2 persoane; PPRM – 1 persoană); “medii” – de la 75 mii lei până la 100 mii lei: (PSRM – 57 persoane; PLDM – 8 persoane; PDM – 26 persoane; PLR – 1 persoană; PCRM – 1 persoană; PPRM – 1 persoană); “alte venituri” – până la 75 mii lei: (PDM – 559 persoane; PCRM – 188 persoane; PLDM – 115 persoane; PPRM – 22 persoane; PP “Renaștere” – 65 persoane; PLR – 1 persoană; PSRM – 12 persoane; MPA – 6 persoane; PNL – 4 persoane; PPCR – 4 persoane; BE “AMUV” – 4 persoane; PFP – 1 persoană; PPCD – 2 persoane; PL – 10 persoane, PVE – 3 persoane; CI Oleg Cernei - 13 persoane, PAD – 1 persoană). (fig. 1.4)

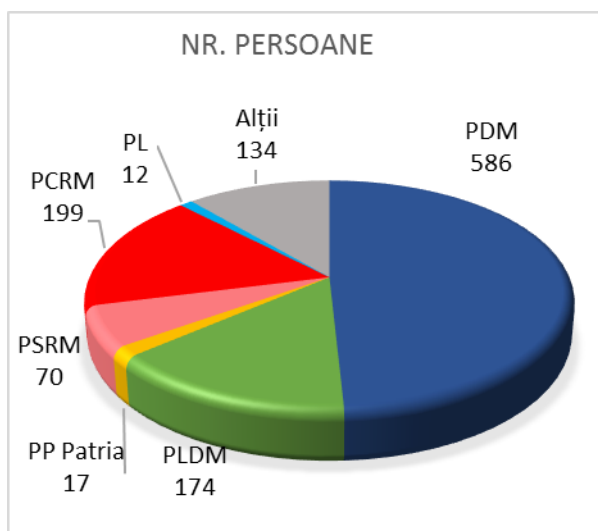

Figura 1.4 Numărul de persoane

2. Cheltuielile Concurenților Electorali reflectate în rapoartele financiare

a. Locațiunea încăperilor

Potrivit rapoartelor financiare, la capitolul locațiunea încăperilor au raportat 11 CE, cheltuieli în sumă de 475,224 mii lei (0,78 % din suma totală a cheltuielilor).

Din aceștia, doar 4 CE au raportat pentru locațiunea încăperilor permanente, cheltuieli în sumă de 246,233 mii lei: PP „Patria” – 213,235 mii lei, PPRM – 24,341 mii lei, PSRM – 5,040 mii lei, PNL – 3,617 mii lei.

La capitolul locațiunea încăperilor temporare (săli), doar 8 CE au raportat cheltuieli în sumă de 140,768 mii lei: PCR – 51,093 mii lei, PL – 42,85 mii lei, PP Patria – 39,174 mii lei, PSRM – 34,012 mii lei, PDM – 27,94 mii lei, PAD – 6,91 mii lei, PLDM – 1,5 mii lei, PLR – 1 mie lei. Subliniem că ultimii 8 concurenți electorali au reflectat cheltuielile de locațiune pentru chiria încăperilor la anumite evenimente și nu cheltuieli pentru locațiunea încăperilor permanente (sedii).

b. Cheltuieli de transport

Potrivit rapoartelor financiare, doar 5 CE au raportat cheltuieli în sumă de 861,563 mii lei (1,43 % din totalul cheltuielilor): PP „Patria” – 635,508 mii lei, PP „Renaștere” – 130 mii lei, PDM – 51,555 mii lei, PLDM – 40 mii lei, PCR – 4,5 mii lei.

c. Locațiunea altor mijloace fixe și omvsd

Potrivit rapoartelor financiare, doar un concurent electoral (PLR) a raportat cheltuieli în sumă de 2,25 mii lei pentru locațiunea altor mijloace fixe și omvsd (0,004 % din totalul cheltuielilor);

d. Retribuirea muncii

Potrivit rapoartelor financiare, doar 3 CE au raportat cheltuieli în sumă de 35,995 mii lei (0,06 % din totalul cheltuielilor) pentru remunerarea personalului din stafful central: PLR – 27,432 mii lei, MPA – 4,377 mii lei, PNL – 4, 190 lei mii lei.

e. Recompense

Potrivit rapoartelor financiare, nici un concurent electoral nu a raportat cheltuieli pentru recompensele voluntari/agitatori.

f. Cheltuieli de publicitate

Potrivit rapoartelor financiare, pentru perioada de raportare, la capitolul publicitate, 19 CE au indicat cheltuieli în sumă de 58,154813 mln lei (96,62 % din totalul cheltuielilor): PDM – 19,853974 mln lei, PLDM - 19,590741 mln lei, PP „Patria” – 7,779085 mln lei, PSRM – 5,721399 mln lei, PCRM – 2,213948 mln lei, PL – 978,779 mii lei, PLR – 897,961 mii lei, PPRM – 472,112 mii lei, MPA – 148,015 mii lei, PFP – 142,868 mii lei, PP „Renaștere” – 106,219 mii lei, BE „AMUV” – 103,605 mii lei, CI O. Cernei – 97,585 mii lei, PPCD – 30,786 mii lei, PAD – 7,56 mii lei, PPCR – 5,78 mii lei, PVE – 2,4 mii lei, PNL – 2 mii lei. (fig. 1.5)

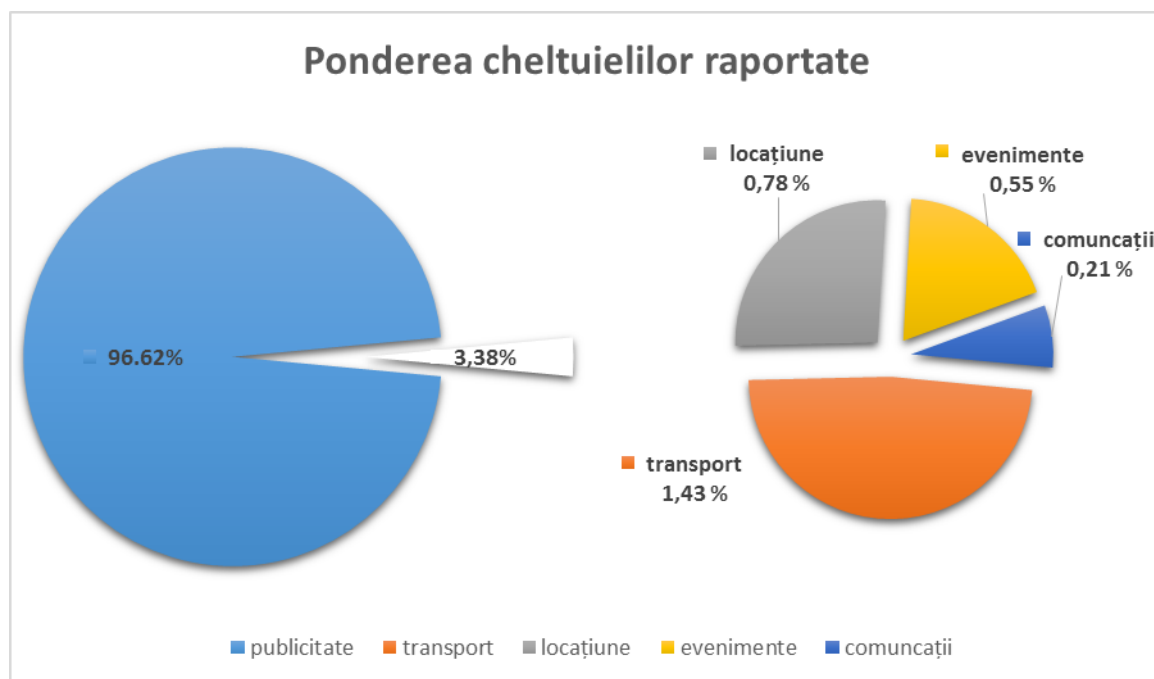

Figura 1.5 Ponderea cheltuielilor de publicitate din totalul cheltuielilor

g. Evenimente publice

Potrivit rapoartelor financiare, pentru evenimente publice, 5 CE au raportat cheltuieli în sumă de 330,723 mii lei (0,55 % din totalul cheltuielilor): PLDM – 172,931 mii lei, PDM – 74,249 mii lei, PLR – 55,608 mii lei, PP „Patria” – 21,15 mii lei, BE „AMUV” – 6,785 mii lei. Doar 2 CE au raportat cheltuieli pentru onorariile artiștilor: PLDM (172,931 mii lei) și PP „Patria” (12,15 mii lei).

h. Servicii de consultanță

Potrivit rapoartelor financiare, nici un concurent electoral nu a raportat cheltuieli pentru servicii de consultanță.

i. Cheltuieli de deplasare

Potrivit rapoartelor financiare, nici un concurent electoral nu a raportat cheltuieli de deplasare.

j. Servicii bancare

Potrivit rapoartelor financiare, 16 CE au raportat cheltuieli la capitolul servicii bancare în sumă de 10,962 mii lei (0,02 % din totalul cheltuielilor).

k. Servicii de întreținere a sediilor permanente (apă, canalizare, gaz, energie termică etc.)

Potrivit rapoartelor financiare, 3 CE au raportat cheltuieli în sumă de 4,183 mii lei (0,01 % din totalul cheltuielilor): PP „Patria” – 2,705 mii lei, PPRM – 1,439 mii lei, PCR – 40 lei.

l. Servicii de comunicații

Potrivit rapoartelor financiare, la capitolul servicii de comunicații au raportat 3 CE cheltuieli în sumă de 124,093 mii lei (0,21% din totalul cheltuielilor): PP „Patria” – 100,000 mii lei, PSRM – 19,895 mii lei, PP „Renaștere” – 2,828 mii lei, PNL – 1,37 mii lei.

m. Materiale (OMVSD, rechizite de birou)

Potrivit rapoartelor financiare, la capitolul materiale a raportat 1 CE (PP „Patria”), cheltuieli în sumă de 2,772 mii lei (0,01 % din totalul cheltuielilor): PSRM – 19,895 mii lei, PP „Renaștere” – 2,828 mii lei, PNL – 1,370 mii lei.

3. Cheltuielile Concurenților Electorali constatate de observatorii Promo-LEX, dar care lipsesc în rapoartele financiare preliminare

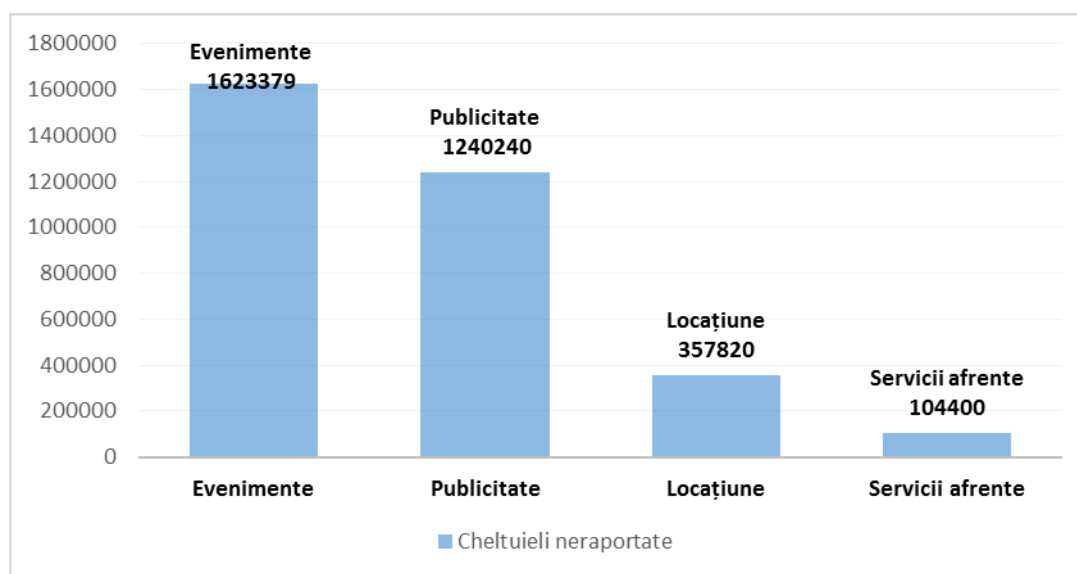

Figura 1.6 Cheltuieli majore neraportate (estimări)

a. Locațiunea încăperilor

Potrivit observatorilor Promo-LEX, 15 CE au cel puțin 226 de încăperi permanente (sedii) în 32 de centre raionale, municipiile Chișinău, Bălți și UTAG. Din cele 226 sedii teritoriale vizitate de observatorii Promo-LEX: PDM utilizează 36 de sedii, PLDM – 35, PCRM – 34, PL – 27, PSRM – 29, PP „Patria” - 17; PPRM – 14; PLR – 14; PP „Renaștere” - 9; MPA – 4; PNL – 3; PPCD – 1; BE „AMUV” – 1; PFP – 1; PAD – 1.

Pentru cele 165 de sedii neraportate de către 11 CE, efortul de monitorizare Promo-LEX, a estimat cuantumul minim de cheltuieli pentru 4 săptămâni de cel puțin 357,82 mii lei.

Astfel în raportul financiar al PDM nu se regăsesc cel puțin 113,46 mii, în raportul PL nu se regăsesc 63,28 mii lei, în raportul PCRM nu se regăsesc cel puțin 56,24 mii lei, în raportul PLDM nu se regăsesc cel puțin 46,4 mii lei, în raportul PSRM nu se regăsesc 18,16 mii lei. În raportul PLR nu se regăsesc 38,04 mii lei, în raportul MPA nu se regăsesc cel puțin 6,06 mii lei, în raportul PP „Renaștere” nu se regăsesc 7,65 mii lei, în raportul PPCD nu se regăsesc cel puțin 5 mii lei, PFP – 1600 lei, PAD – 1500 lei.

La efectuarea calculelor respective Efortul de Monitorizare Promo-LEX a luat în calcul următoarele tarife minime de chirie a spațiului: municipiul Chișinău și Bălți – 100 lei pentru un metru pătrat, centre raionale – 50 lei pentru un metru pătrat.

b. Cheltuieli de transport

Observatorii Promo-LEX au raportat utilizarea transportului în RM cu scop electoral de către cel puțin 9 CE. PLDM a utilizat mijloace de transport și combustibil pentru cel puțin 66 concerte în 21 raioane și 18 întâlniri cu alegătorii în 11 raioane; PDM – pentru cel puțin 23 concerte cu caracter electoral în 15 raioane și 10 întâlniri cu alegătorii în 8 raioane; PSRM – pentru cel puțin 16 întâlniri cu alegătorii în 11 raioane; PCRM – pentru cel puțin 2 concerte în 2 raioane, 11 întâlniri cu alegătorii în 7 raioane și distribuire de publicitate poligrafică în localități; PP „Patria” – pentru cel puțin 12 întâlniri cu alegătorii în 12 raioane și distribuire de materiale; PL – pentru cel puțin 2 concerte și întâlniri cu alegătorii în 5 raioane; PPRM – pentru întâlniri cu alegătorii 10 raioane; PP „Renaștere” – în 5 raioane, PLR - pentru 4 întâlniri cu alegătorii în 3 raioane, MPA – în 6 raioane, PFP – pentru întâlniri în 4 raioane și BE „AMUV” – în 3 raioane.

La acest capitol au raportat doar 5 CE, cheltuieli în sumă de 861,563 mii lei (1,43 % din totalul cheltuielilor): PP „Patria” – 635,508 mii lei, PP „Renaștere” – 130 mii lei, PDM – 51,555 mii lei, PLDM – 40 mii lei, PCRM – 4,5 mii lei.

c. Retribuirea muncii

În urma constatărilor observatorilor Promo-LEX, cel puțin 15 CE în perioada raportată au avut persoane angajate. PDM în 34 localități, PLDM în 33 localități, PCRM în 30 localități, PSRM în 26 localități, PL în 21 localități, PLR – în 18 localități, PP „Patria” în 14 localități, PPRM în 12 localități, PP „Renaștere” în 8 localități, MPA și PNL toți în câte 3 localități, PPCD – în 2 localități; PAD, PFP, BE „AMUV” – toți în câte o localitate.

La acest capitol au raportat doar 3 CE, cheltuieli în sumă totală de 35,995 mii lei (0,06 % din totalul cheltuielilor) pentru remunerarea personalului din stafful: PLR – 27,432 mii lei, MPA – 4,377 mii lei, PNL – 4,190 lei mii lei.

d. Recompense voluntari/agitatori

Observatorii Promo-LEX au raportat implicarea a cel puțin 1668 voluntari în activitatea electorală a 10 CE. PDM – cel puțin 455 voluntari în 10 raioane, recompensa zilnică variază între 50 și 300 lei; PLDM – cel puțin 453 în 15 raioane, recompensa zilnică variază între 100 și 700 lei; PCRM – 328 în 7 raioane, recompensa zilnică variază între 50 și 200 lei; PSRM – 206 în 12 raioane, recompensa zilnică variază între 50 și 200 lei; PL – 94 în 5 raioane, recompensa zilnică variază între 50 și 200 lei; PPRM – 72 în 3 raioane, recompensa zilnică variază între 33 și 50 lei; PP „Patria” – cel puțin 27 în 4 raioane, recompensa zilnică variază între 70 și 150 lei; PPCD – cel puțin 23 în 2 raioane, recompensa zilnică variază între 50 și 100 lei; PP „Renaștere” – cel puțin 6 într-un raion, recompensa zilnică variază între 50 și 90 lei; MPA – 4 într-un raion, recompensa este de cel puțin 50 lei.

De remarcat că nici un concurent electoral nu a raportat cheltuieli respective în raportul financiar. Sumele indicate pentru fiecare concurent electoral au fost declarate observatorilor Promo-LEX de către agitatori.

e. Cheltuieli de publicitate

Potrivit observatorilor Promo-LEX, 13 CE au omis reflectarea anumitor cheltuieli de publicitate în rapoartele financiare depuse la CEC în sumă de cel puțin 1,240 240 mln lei.

Conform verificărilor observatorilor Promo-LEX, prețul minim lunar estimativ pentru plasarea unui billboard 6x3m² este de cel puțin 5 650 lei, unui banner 6x2m² este de cel puțin 2 000 lei, unui banner (1x1,5 m²) este de cel puțin 800 lei, ”city light” 6x3m² este de cel puțin 2 450 lei, panou digital standard este de cel puțin 5 000 lei, unei unit. de flyer este de cel puțin 0,21 lei pentru un tiraj de 100 000, unei unit. de pliant este de cel puțin 0,21 lei pentru un tiraj de 500 000, unei unit. de poster format A3, hârtie lucioasă – 2,5 lei pentru un tiraj de 5 000, unei unit. de poster A3, hârtie mată – 1,5 lei pentru un tiraj de 15 000, costul unei unit. de flyer cu caracteristici religioase este de 0,5 lei tiraj 3 050 ex., costul unei unit. de broșuri, 66 pagini – 9,9 lei la un tiraj de 5 000 ex., costul unei unit. de broșuri, 16 pag. - 2,39 lei la un tiraj de 50 000 ex., costul unei unit. de broșuri, 8 pag. - 1,5 lei la un tiraj de 50 000 ex., costul unei unit. de ziar – 0,48 lei la un tiraj 100 000 ex. Prețul unui articol pe pagină A4, în presa locală variază între 1,90 și 2,90 lei, în mun. Chișinău este de cel puțin 5 lei, în publicația VIP Magazin este de 20 mii lei. Estimarea materialelor promoționale: costul machetei unui *pașaport* – 5 lei, unui tricou – 70 lei, 1 geantă – 125 lei, 1 scurtă – 300 lei.

Privitor la concurentul electoral PLDM, observatorii Promo-LEX, au raportat cel puțin 3 entități tipografice menționate în materialele volante ale CE care nu se regăsesc în raportul financiar. (Postere A3 - TEU com. Nr. 5013, tiraj 50 000 ex.; TEU com. Nr. 4930 tir. 50 000, flyere cu caracteristici religioase - tipografia “Elan

Poligraf” din 12.11.14. tir. 3050 ex., și pașapoarte cu titlul “Pașaportul tânărului alegător” - “Elan Poligraf”, tir. 50 000 ex.). De asemenea, au fost raportate pliante “Înainte spre un viitor European” fără date. Observatorii au mai raportat cel puțin 300 scurte, 570 genți, 100 tricouri destinate voluntarilor dar și alegătorilor (cheltuieli nereflectate în raportul financiar PLDM). (Publicitate promoțională – 168,25 lei, comenzile de pe materialele volante - 287 mii lei). Cheltuielile neraportate sunt estimate la cel puțin 455,25 mii lei.

Privitor la concurentul electoral PSRM, observatorii Promo-LEX au raportat publicitate electorală neraportată în cel puțin 2 publicații de circulație republicană: „Экономическое обозрение” – 1 pag., „Kommersant” – 3 pag (20 mii lei). Conform analizelor efortului de monitorizare Promo-LEX, în cel puțin 3 cazuri, entitățile tipografice menționate în materialele volante ale CE nu se regăsesc în raportul financiar (postere A2, 5 000 ex. Arva Color, com 082/factura 083 din 24.10.2014 (15 mii lei); flyer A5 - Arva color, com. 091, tiraj – 30 000 ex. (14,7 mii lei); flyer A4 – Arva Color SRL, com 097, tir. 20 000 ex. (9,8 mii lei); ziarul de partid „Социалисты” (240 mii lei) - nr. 29 din 25.10.14, nr. 30 din 01.11.14 și nr. 31 din 07.11.14, comenzile nr. 1309, 1351, 1403 – tiraj total 500 000 ex. Au mai fost raportate calendare format A3 și broșură A5, 4 pag. „Lumină din lumină luminează tuturor”, ambele fără date. Cheltuielile neraportate estimate sunt de cel puțin 289,7 mii lei.

Privitor la concurentul electoral PLR, observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin 17 unități de billboard în 5 raioane, 12 unități de city light dublu, 50 unități de banner (1,25 x 1,25 m²) într-un raion și publicitate poligrafică în cel puțin 9 raioane, nereflectate în rapoartele financiare. De asemenea s-a mai raportat prezența publicității electorale în cel puțin o publicație de circulație republicană: Timpul – 2 pag. Cheltuielile neraportate estimate sunt de cel puțin 170,29 mii lei.

Privitor la concurentul electoral PDM, observatorii Promo-LEX au raportat publicitate electorală în cel puțin 6 publicații de circulație republicană: „Săptămâna” – 3,5 pag., „Timpul” – 2 pag., „Ziarul de Gardă” – 0,5 pag., „Экономическое обозрение” – 2,5 pag., „Kommersant” – 0,5 pag., „VIP Magazin” – 4 pag. A fost evidențiat un nou tip de broșură “Respect și fonduri europene! Ghid despre UE” care nu se regăsește în raportul financiar al PDM. Cheltuielile neraportate estimate sunt de cel puțin 125 mii lei.

Privitor la concurentul electoral PCRM, observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin 3 unități de billboard și 36 bannere (1x1,5 m²) în 5 raioane. Postere A3 fără date tipografice în cel puțin 6 raioane. A fost raportată și existența unor broșuri „Doar PCRM, doar Voronin” 8 pag, format 0,2x02 m² fără date tipografice. S-a mai raportat publicitate electorală în cel puțin 2 publicații de circulație republicană și una regională: „Экономическое обозрение” – 1 pag., „Moldova Independentă” – 3 pag și “Actualități Floreștene” – 0,5 pag, Cheltuielile neraportate estimate sunt de cel puțin 66,7 mii lei.

Privitor la concurentul electoral PPCD, observatorii Promo-LEX au raportat publicitate electorală în cel puțin o publicație de circulație republicană: „Flux” – 6 pag. și distribuire de broșuri “Planul Roșca”. Conform analizelor efortului de monitorizare Promo-LEX, cel puțin o entitate tipografică menționată în materialele volante ale CE nu se regăsește în raportul financiar PPCD (broșura “Planul Roșca”, 66 pagini, tipografia “Prag-3” SRL, tiraj 5 000 ex., din data de 04.11.2014). Cheltuielile neraportate sunt estimate sunt de cel puțin 60 mii lei.

Privitor la concurentul electoral PL, observatorii Promo-LEX au raportat publicitate promoțională (pixuri, carnete, rulete, brelocuri) în cel puțin 10 raioane. Adicional, a fost raportată prezența publicității electorale în cel puțin 3 publicații de circulație republicană și 3 publicații de circulație regională: „Timpul” – 1 pag., „Vocea Poporului” – 0,5 pag., „Ziarul de Gradă” - 0,5 pag, „Cuvântul” – 1 pag., „Observatorul de Nord” – 1,5 pag și „Ziarul Nostru” – 1 pag. Cheltuielile neraportate estimate sunt de cel puțin 22,85 mii lei.

Privitor la CI Oleg Cernei, observatorii Promo-LEX au raportat publicitate electorală în cel puțin 2 publicații de circulație republicană: „Săptămâna” – 2 pag., „Ziarul de Gardă” – 1 pag. Cheltuielile neraportate estimate sunt de cel puțin 15 mii lei.

Privitor la concurentul electoral PNL, observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin o unit. de billboard standard și un banner standard în 2 raioane diferite, s-a mai raportat publicitate poligrafică fără date. Conform analizelor efortului de monitorizare Promo-LEX, cel puțin o entitate tipografică menționată în materialele volante ale CE nu se regăsește în raportul financiar PNL (pliant, 4 pag., tipografia „EUROPRES”, [com.nr.](#) 371 din 18.10.2014, tiraj 10 000). Cheltuielile neraportate estimate sunt de cel puțin 13,4 mii lei.

Privitor la concurentul electoral PPCR, observatorii Promo-LEX au raportat afișaj electoral în cel puțin 2 raioane (publicitate electorală menționată a fost publicată la tipografia „Xonart Prim” S.R.L. cu tiraj de 5000 ex. Cheltuielile neraportate estimate sunt de cel puțin 16,05 mii lei.

Privitor la concurentul electoral BE „AMUV”, observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin 3 unități de banner standard într-un raion și publicitate poligrafică în cel puțin 5 raioane. Cheltuielile neraportate estimate sunt de cel puțin 6 mii lei.

Privitor la concurentul electoral PP „Patria”, observatorii Promo-LEX au raportat broșura “Planul Renato Usatîi”, fără date tipografice, 12 pag. A5, cheltuieli care nu se regăsesc în raportul financiar.

f. Evenimente publice

Potrivit observatorilor Promo-LEX, cel puțin 6 concurenți electorali au efectuat cheltuieli pentru organizarea a 100 concerte în sumă de 1,808,46 mln lei. Cel puțin 50 artiști au fost implicați în concertele respective.

PLDM a organizat cel puțin 66 concerte în 21 raioane, 2 discoteci în 2 raioane și un concert în afara țării. Costurile pentru serviciile artiștilor au fost estimate la 1,346 mln lei.

PDM - cel puțin 24 concerte cu caracter electoral în 15 raioane și 3 discoteci în 3 raioane. Costurile pentru serviciile artiștilor au fost estimate la 345,16 mii lei. Costurile pentru organizarea petrecerilor au fost estimate la 20 mii lei.

PL – un eveniment de lansare în campanie și 3 concerte în 3 raioane. Costurile pentru serviciile artiștilor au fost estimate la cel puțin 56 mii lei.

PP „Patria” a organizat cel puțin 2 concerte într-un raion. Costurile pentru serviciile artiștilor au fost estimate la 20,6 mii lei.

PCRM – 3 concerte în 2 raioane. Costurile pentru serviciile artiștilor au fost estimate la cel puțin 11,35 mii lei.

PLR – cel puțin 2 concerte într-un raion, costurile pentru serviciile artiștilor au fost estimate la cel puțin 9,35 mii lei.

Pentru PDM au cântat cel puțin 24 artiști (I. Suceanu, C. Prepeliță, I. Raiburg, V. Lungu, A. Ochișanu, Z. Julea, N. Ciobanu, V. Dani, M. Pavel, A. Lazariuc, A. Ursu, N. Gordienko, S. Latîșev, C. Burlacu, C. Țepeș, D. Gherman, M. Sarabaș, V. Cojocaru, I. Rusu, N. Stratan, orchestra de muzică populară a r. Fălești, I. Istrati, M. Ciobanu, Kapushon, un DJ și un MC).

Pentru PLDM au cântat cel puțin 29 artiști (trupa Akord, N. Barbu, A. Puică, I. Palade, trupa 3SudEst, E. Doga, D. Sulac, Isidor, N. Glib, P. Parfenii, A. Moon, Z. Julea, A. Latîșev, Gh. Țopa, I. Suceanu, I. Raiburg, actorii G. Pîrlea și N. Godina, Fuego, M. Șura, Aura, D. Sulac, A. Barbu, A. Mîrzenco, formația “Drîmba”, trupa Catharsis, D. Gherman, orchestra de muzică populară „Lăutarii” - Anișoara Dabija, Lidia Bejenaru, Nicolae Cibotaru și Ioana Căpraru; G. Voinovanu).

Pentru PCRM au cântat cel puțin 2 artiști - M. Șura și Constantin Moscovici.

Pentru PP „Patria” au cântat cel puțin 2 artiști – G. Țopa și Mc Gootsa. Pentru PL a cântat un grup de lăutari din Chișinău și ansamblul etnofolcloric “Opincuța”.

Pentru PLR a cântat cel puțin un artist – I. Cuciuc.

În rapoartele financiare ale CE depuse la CEC doar 3 CE (PLDM, PP „Patria” și PDM) au raportat cheltuieli dintre care PLDM – 172,931 mii lei și PP „Patria” – 12,15 mii lei pentru onorarii, iar PDM – 72,248 mii lei pentru locațiune scenă. (fig.1.7)

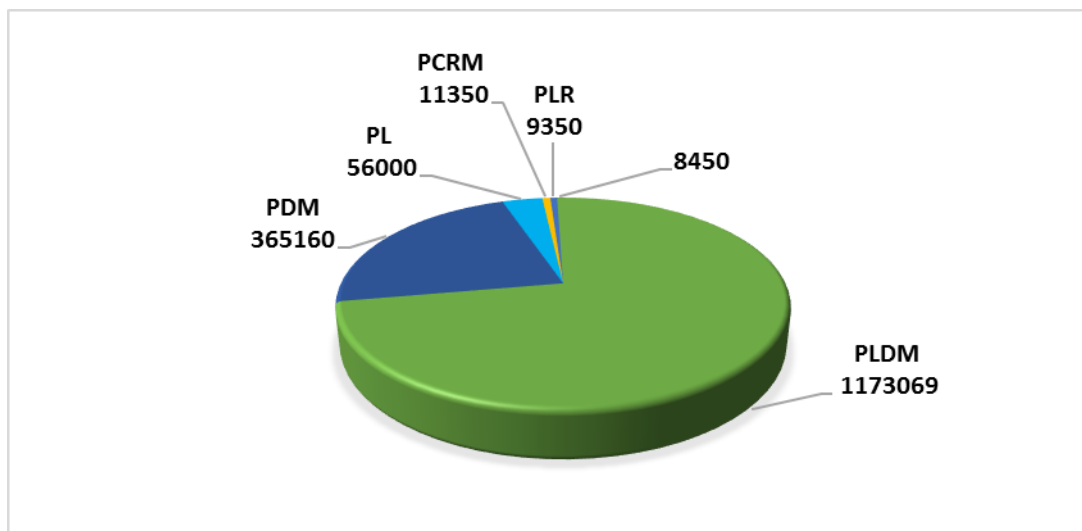

Figura 1.7 Cheltuieli neraportate pentru evenimente (estimări)

g. Cheltuieli de deplasare

Observatorii Promo-LEX au raportat că în perioada monitorizată, cel puțin 4 CE (PLDM, PSRM, PDM și PL) au efectuat cheltuieli de deplasare în scop electoral. Deplasările au avut destinația a cel puțin 18 orașe diferite din 6 țări.

PLDM a efectuat cel puțin 11 întâlniri cu alegătorii din orașele Milano (08.11.14), Galați și Constanța (08.11.14), Padova, Bologna și București (09.11.14), Brescia (15.11), Mestre, Torino, Paris și Atena (16.11.14).

PSRM a efectuat cel puțin 7 întâlniri dintre care 5 cu alegătorii și 2 cu oficialii din Federația Rusă în Moscova (02.11.14, 04.11.14, 18.11.14), în Sankt Petersburg, Soci, Tiumen și Surgut.

PDM a efectuat cel puțin 2 întâlniri cu alegătorii în Mestre și Verona (14.11.14).

PL a efectuat cel puțin o întâlnire cu alegătorii într-un oraș - Verona (20.11.14).

Costurile de deplasare, dar nici cheltuieli de locațiune a sediilor temporare, onorariile, etc. nu au fost reflectate în raportul financiar al concurenților electorali. În cazul în care cheltuielile au avut o origine externă concurenții electorali respectivi pot fi suspectați de susținerea financiară a campaniei de peste hotarele țării.

h. Servicii de întreținere a sediilor permanente

La capitolul servicii de întreținere, pentru cele 226 sedii nici un CE nu a raportat cheltuieli. Observatorii Promo-LEX au raportat cheltuieli la această linie de buget efectuate de concurenții electorali pentru 4 săptămâni de activitate, în sumă de 104,4 mii lei.

Astfel în raportul financiar al PDM nu se regăsesc cel puțin 26,8 mii lei, în raportul PLDM nu se regăsesc cel puțin 18,07 mii lei, în raportul PCR nu se regăsesc cel puțin 13,88 mii lei, în raportul PL nu se regăsesc 13,56 mii lei, în raportul PSRM nu se regăsesc cel puțin 11,92 mii lei, în raportul PP „Patria” nu se regăsesc 6,6 mii lei, în raportul PPRM nu se regăsesc 2,28 mii lei, în raportul PLR nu se regăsesc 4,1 mii lei, în raportul PP „Renaștere” nu se regăsesc 1,38 mii lei, în raportul MPA nu se regăsesc cel puțin 2,4 mii lei, în raportul PNL nu se regăsesc cel puțin 900 lei, PPCD – cel puțin 1000 lei, PAD – 500 lei, PFP – 200 lei. Doar 3 CE au raportat cheltuieli la acest capitol: PP „Patria” – 2,705 mii lei, PPRM – 1,439 mii lei, PCR – 40 lei.

IV. RECOMANDĂRI

Efortul de monitorizare Promo-LEX face apel către toți alegătorii din Republica Moldova să dea exemplu de maturitate și responsabilitate, să participe la scrutinul din 30 noiembrie 2014 și să își exercite dreptul la vot în mod individual. Promo-LEX consideră că votul alegătorilor trebuie să fie unul conștient și asumat.

Pe de altă parte, Efortul de monitorizare Promo-LEX reiterează recomandările formulate în primele trei rapoarte publicate anterior. Suplimentar Promo-LEX solicită autorităților întreprinderea următoarelor măsuri, după cum urmează:

Parlamentului Republicii Moldova:

- Modificarea cadrului legislativ în ceea ce privește evitarea favorizării anumitor categorii de alegători de către CEC în perioada electorală;
- Modificarea cadrului legal prin oferirea posibilității tuturor alegătorilor de a vota la orice secție de votare în cadrul Alegerilor Parlamentare și referendumurilor naționale, drept urmare a implementării Registrului de Stat al Alegătorilor;

Comisiei Electorale Centrale:

- Verificarea și asigurarea funcționării BESV conform programului de lucru stabilit;
- Asigurarea bunei funcționări logistice a BESV-urilor (laptopuri, conexiune internet);
- Verificarea și asigurarea protecției datelor cu caracter personal de către membrii BESV, reieșind din afișarea listelor electorale în spații publice;
- Neadmiterea implicării membrilor BESV în activități de agitație electorală, cercetarea cazurilor în care membrii BESV sunt implicați în campanie electorală;
- Revizuirea Hotărârii nr.3018 în partea ce ține de permisiunea alegătorilor care nu dețin viză de reședință sau domiciliu să voteze la orice secție de votare din țară;
- Cercetarea minuțioasă a rapoartelor financiare depuse de concurenții electorali și calcularea exactă a sumelor calificate ca fiind nedecarate de către concurenții electorali și/sau neincluse în rapoartele financiare, inclusiv a cheltuielilor suportate peste hotarele țării și sesizarea pe aceste cazuri a organelor de drept competente conform Codului Electoral;
- Inițierea discuțiilor privind necesitatea plafonării donațiilor în fondul electoral, inclusiv posibilitatea plafonării vărsărilor din contul partidului în fondul electoral la limita surselor financiare existente *de facto* în contul partidului la începutul campaniei electorale;
- Explicarea modalității de vărsare a mijloacelor financiare din fondul partidului (persoană juridică) în fondul electoral și modalității de reflectare a acestor tranzacții în rapoartele financiare;
- Asigurarea unui mecanism prin care este evitată posibilitatea mascării donatorilor *de facto* a concurenților electorali (*prin virarea mijloacelor financiare în contul partidului și ulterior în fondul electoral prin transferuri unice din contul partidului*);
- În vederea evitării suspiciunilor de parțialitate politică tratarea echitabilă și uniformă a tuturor concurenților electorali în cazul confirmării alegațiilor de utilizare a mijloacelor financiare nedecarate care depășesc plafonul stabilit de 5% sau care au sorginte externă;

APL-urilor:

- Asigurarea bunei funcționări logistice a BESV-urilor (local corespunzător, agent termic, telefonie);

- Respectarea termenului de transmitere a listelor electorale către BESV;

Concurenților Electorali:

- Asigurarea executării obligațiilor de membri ai BESV de către persoanele înaintate de către concurenții electorali;
- Sancționarea disciplinară pe interior a membrilor și simpatizanților care au admis situații de utilizare a resurselor administrative în campania electorală;
- Evitarea confruntărilor fizice și psihice în cadrul acțiunilor de agitație electorală;
- Asigurarea transparenței finanțării campaniei electorale în vederea evitării situațiilor conflictuale care ar genera discuții privind necesitatea excluderii din cursa electorală;

Mass-Media:

- Reflectarea echidistantă a prestațiilor concurenților electorali;

Organelor de Drept:

- Cercetarea, în conformitate cu prevederile legislației contravenționale sau procesual penale, a cazurilor menționate în acest raport care ridică semne privind admiterea unor abateri de la prevederilor legislației în vigoare.

V. METODOLOGIA DE OBSERVARE A PROMO-LEX

Asociația Obștească Promo-LEX are misiunea de a monitoriza Alegerile Parlamentare din 30 noiembrie 2014 pe tot teritoriul Republicii Moldova inclusiv în partea stângă a Nistrului, activitate pentru care sunt antrenați 41 de observatori pe termen lung și 32 observatori pe termen mediu. În ziua alegerilor, Promo-LEX va delega observatori pe termen scurt în fiecare secție de votare deschisă pe teritoriul țării. Activitatea tuturor observatorilor pe termen lung și scurt este coordonată de o echipă centrală, care monitorizează inclusiv perioada preelectorală și cea post-electorală.

Efortul de monitorizare realizat de Promo-LEX este neutru și echidistant față de concurenții electorali, nu este un organ de anchetă și nu își asumă obligația expresă de a proba constatările observatorilor. Înainte de a fi antrenați în activitate și pe parcursul ei, observatorii Promo-LEX sunt instruiți în domeniul electoral, observării procesului de votare și de totalizare a rezultatelor, precum și să manifeste o atitudine corectă, apolitică și imparțială în cadrul efortului de monitorizare a campaniei electorale. În acest sens, fiecare observator Promo-LEX, înainte de a începe activitatea, semnează un cod de conduită elaborat și aprobat de către Rețeaua Globală a Observatori Electorali Domestici (GNDEM). Textul codului de conduită este disponibil pe pagina www.promolex.md.

Efortul de monitorizare își propune observarea activităților concurenților electorali, organelor electorale, administrației publice centrale și locale, mass-mediei regionale și locale. Un domeniu prioritar de analiză va viza supravegherea utilizării finanțelor de către concurenții electorali, în cadrul căruia vor fi analizate veniturile acumulate și cheltuielile suportate și raportate de aceștia în conformitate cu prevederile legislației naționale. La fel se va atrage o atenție deosebită implementării Registrului de Stat al Alegătorilor.

Drept sursă pentru elaborarea rapoartelor publice ale efortului de monitorizare servesc informațiile oficiale precum și rapoartele standardizate ale observatorilor, întocmite în baza observării directe, interviuării actorilor electorali, analizei documentelor oficiale.

Standardele internaționale la care se va face referire în rapoartele efortului de monitorizare sunt cele elaborate de către ONU (Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 1966 și Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948); Consiliul Europei (Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului), Comisia Europeană pentru democrație prin drept – Comisia de la Veneția (Codul bunelor practici în materie electorală, Orientări privind finanțarea partidelor politice), Uniunea Europeană (Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene) și OSCE. Principiile de bază ale standardelor internaționale electorale sunt: alegeri universale (dreptul de a alege și de a candida), egale, libere, secrete, periodice, corecte și directe.

Monitorizarea Alegerilor Parlamentare din 30 noiembrie 2014 este desfășurată de către Asociația Promo-LEX în cadrul Programului de Monitorizare a Proceselor Democratice. Efortul de monitorizare se încadrează în activitățile desfășurate de societatea civilă în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte. Efortul de Monitorizare a Alegerilor Parlamentare din 30 noiembrie 2014 beneficiază de asistența tehnică din partea National Democratic Institute for International Affairs (NDI) și este susținut financiar de către Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare (USAID), National Endowment for Democracy (NED), Consiliul Europei precum și Fundația Stefan Batory din resursele oferite de Fondul Solidaritate în cadrul Programului “Sprijin pentru Democrație” al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polone. Opiniile exprimate în raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

a. Experiența Promo-LEX în monitorizarea proceselor electorale

Experiența Promo-LEX de monitorizare a proceselor electorale din Republica Moldova a început în 2009 cu implicarea a 7 observatori în monitorizarea procesului electoral în regiunea transnistreană a Republicii Moldova pentru alegerile parlamentare din aprilie 2009.

Ulterior, Promo-LEX a monitorizat Alegerile Parlamentare Anticipate din 29 iulie 2009, acoperind 250 secții de votare din 6 circumscripții electorale (regiunea transnistreană și cele învecinate cu ea).

La 5 septembrie 2010, Promo-LEX a monitorizat Referendumul Republican Constituțional, dezvoltând o rețea națională de 42 de observatori pe termen lung și 300 observatori pe termen scurt, în toate unitățile administrativ-teritoriale ale țării. Totodată, Promo-LEX a delegat observatori pentru monitorizarea procesului în secțiile de

votare din afara Republicii Moldova. Astfel, un număr de 79 de observatori naționali au monitorizat desfășurarea referendumului în 40 de secții de votare de peste hotare. Din acest moment, Promo-LEX devine cel mai important ONG din Republica Moldova, care monitorizează procesele electorale.

Alegerile Parlamentare Anticipate din 28 noiembrie 2010 au fost monitorizate de Promo-LEX în toate circumscripțiile electorale din Republica Moldova, iar în ziua alegerilor, Promo-LEX a delegat observatori în fiecare secție de votare din țară. În total, Promo-LEX a acreditat și antrenat în procesul de monitorizare peste 2500 observatori naționali. De asemenea, în cadrul aceluiași efort de monitorizare, Promo-LEX a desfășurat numărarea în paralel a voturilor (PVT), numărarea rapidă statistică (Quick Count) calitativă și cantitativă. La renumărarea voturilor din 15 decembrie 2010, observatorii Promo-LEX au efectuat totalizarea în paralel a rezultatelor renumărării voturilor. Conform aceleiași metodologii au fost monitorizate Alegerile Locale Generale din 5 iunie 2011.

Asociația Promo-LEX a monitorizat Alegerile Locale Noi la 15 noiembrie 2009, 16 mai 2010, 19 mai 2013, 10 noiembrie 2013 și 11 mai 2014.

Din 2005, Promo-LEX este membru al Coaliției pentru Alegeri Libere și Corecte. În 2009 Promo-LEX devine membru al Rețelei Europene de Organizații de Monitorizare a Alegerilor (ENEMO). În 2010, Asociația Promo-LEX a devenit membru al Rețelei Globale de Observatori Electoral Interni (GNDEM). În 2013, Promo-LEX devine membru-fondator al Platformei Europene pentru Alegeri Democratice (EPDE).

În această perioadă, observatorii Promo-LEX au acumulat și suficientă experiență internațională, participând la unele scrutine din alte țări: la alegerile prezidențiale în Georgia și Ucraina, cele parlamentare din Norvegia, Estonia, Ucraina, Germania, Kosovo, Macedonia, la alegerile locale din România și Ucraina precum și la un referendum în România.

VI. LISTA DE ABREVIERI

alin. – aliniat

APL – administrația publică locală

art. – articolul

BESV – biroul electoral al secției de votare

BIDDO – Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului

BE „AMUV” – Blocul Electoral „Alegerea Moldovei–Uniunea Vamală”

c. – comuna

CCA – Consiliul Coordonator al Audiovizualului

CE – concurent electoral

CEC - Comisia Electorală Centrală

CECE – Consiliul electoral de circumscripție electorală

CI – candidat independent

CICDE – Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral

DGASPF – Direcție Generală Asistență Socială și Protecția Familiei

ENEMO - Rețeaua Europeană a organizațiilor de monitorizare a alegerilor

GUAM – Organizația pentru Democrație și Dezvoltare Economică Georgia, Ucraina, Azerbaidjan, Moldova

IGP – Inspectoratul General de Poliție

IRI - International Republican Institute

m² – metri pătrați

mln – milion

MPA – Partidul politic Mișcarea Populară Antimafie

mun. – municipiu

NDI – Institutul Național Democratic

NED– Fondul Național pentru Democrație

nr. – număr

ODIHR - Office for Democratic Institutions and Human Rights
 omvșd – obiecte de mică valoare și scurtă durată
 ONG - organizația non guvernamentală
 ONU- Organizația Națiunilor Unite
 OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
 P PDA – Partidul Politic „Democrația Acasă”
 p. – punctul
 PAD - Partidul Acțiunea Democratică
 pag. – pagina
 PCR – Partidul Politic „PARTIDUL COMUNIST REFORMATOR DIN MOLDOVA”
 PCRM – Partidul Comuniștilor din Republica Moldova
 PDM – Partidul Democrat din Moldova
 PL – Partidul Liberal
 PLDM – Partidul Liberal Democrat din Moldova
 PLR – Partidul Politic „PARTIDUL LIBERAL REFORMATOR”
 PNL – Partidul Național Liberal
 PNUD – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
 PP – partidul politic
 PP „Patria” – Partidul Politic „PATRIA”
 PP PFP –Partidul Politic „Partidul Forța Poporului”
 PP „Renaștere” –Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”
 PPCD – Partidul Popular Creștin Democrat
 PPRM - Partidul Politic „Partidul Popular din Republica Moldova”
 PSRM – Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”
 PVE – Partidul Politic „Partidul Verde Ecologist”
 PVT - tabularea în paralel a voturilor
 r. – raion
 RM – Republica Moldova
 s. – satul
 SA – societate pe acțiuni
 SILBA - Support Initiative for Liberty and Democracy
 SRL – societate cu răspundere limitată
 SUA – Statele Unite ale Americii
 SV – secție de votare
 TV – televiziune
 unit. – unități
 USAID – Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională
 UTA Găgăuzia – Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuză